

Användningsmönster av naturområden i Göteborg

- En studie om tillgänglighet -

Författare

Joakim Hagenfeldt & Frida Fredriksson

Handledare

Ana Gil Solá

Kandidatuppsats i Kulturgeografi

VT2019

Institutionen för ekonomi och samhälle
Avdelningen för Kulturgeografi

Handelshögskolan vid
Göteborgs Universitet

GÖTEBORGS UNIVERSITET
HANDELSHÖGSKOLAN

Uppsats/Examensarbete:	15 högskolepoäng
Nivå:	Kandidatexamen
Kurs:	KGG310 Samhällsvetenskapligt miljövetarprogram
Termin/år:	VT2019
Handledare:	Ana Gil Solá
Examinator:	Bertil Vilhelmsson
Nyckelord:	Tillgänglighet, Tätortsnära natur, Hållbar tillgänglighet, Naturområden, Tidsgeografi, Urbanisering

Sammanfattning

Det är av vikt att grönska i städer bevaras i samband med förtätningen av städer, för att säkra tillgång till naturupplevelser och friluftsliv för dess invånare. Speciellt uppmärksammat är behovet och konflikten mellan förtätning och bevarande av tätortsnära natur i hastigt urbaniserade städer. Tillgänglighet till attraktiv tätortsnära natur lyfts som en viktig aspekt i *Mål för friluftslivspolitik* för att stödja och främja människors möjlighet att ta del av naturen. Tillgänglighet kan förutom den geografiska och fysiska aspekten där närhet till områden avgör vilken grad dessa används, även omfatta huruvida invånare uppskattar och känner en mental tillgänglighet till platsen.

Invånare i Göteborgs stad har god tillgång till ett utbud av naturområden, samtidigt krävs en planering med avseende till en fortsatt trend av befolkningsökning som förväntas ske. Göteborgs stad (2014a) har antagit en förtättningsstrategi av stadens bebyggda struktur, där det även uttrycks ambitioner kring att skapa närhet till naturområden i staden. Det är därför av intresse att belysa användningen av naturområden i Göteborg genom att bidra med kunskap kring resor till och vilka värden som uppskattas av stadens invånare, samt eventuella hinder för friluftsutövning i naturområdena. För att undersöka detta har en internetbaserad enkätundersökning utförts med syfte att få en bred bild av invånarnas perspektiv. Enkäten distribuerades via Facebooksidor för specifika bostadsområden, antalet svarande var 407 personer.

Resultatet visar att en majoritet av de svarande använder det naturområde som finns närmast bostaden. De som väljer att använda ett annat naturområde än det närmaste verkar drivas mer av preferenser, där en stor del menar att det nära naturområdet har alldeles för mycket människor och att det är för litet. Respondenterna i undersökningen verkar främst föredra en vildvuxen och orörd natur i det naturområde de oftast besöker. Den oftast

använda transportsättet till de naturområden som oftast besöks är gång, vilket indikerar på naturområden i Göteborg kan nås med hållbara transportmetoder. Resultatet visar att i takt med ett ökat avstånd till området, ökar också användningen av bil som färdmedel.

Förord

Den här studien har gjorts inom ramen för fördjupningskursen i kulturgeografi vid Handelshögskolan i Göteborg vårterminen år 2019. Idén till uppsatsämnet kom sig av ett intresse för fysisk planering med avseende till hållbarhet och det rådande planeringsidealet som förespråkar en ökad närhet i och förtätning av städer, som kan komma i konflikt med människans behov av en stadig tillgång till natur även i storstäder.

Vi vill rikta ett speciellt tack till vår handledare Ana Gil Solá som kommit med många värdefulla idéer, och som gett oss stöd när vi kört fast. Tack till Mattias Sandberg för att vi har fått bolla idéer vid uppstarten av examensarbetet. Vi vill även tacka de i vår närhet som stöttat oss genom processen, men även tacka varandra för en intensiv men lärorik period.

Göteborg, 2019

Joakim Hagenfeldt & Frida Fredriksson

Innehåll

Sammanfattning.....	2
Förord.....	4
1. Introduktion.....	7
1.1 Inledning.....	7
1.2 Syfte och frågeställningar.....	8
1.3 Avgränsning.....	8
2. Studieområdet.....	9
2.1 Naturområden i Göteborgs stad.....	9
2.2 Tillgängliggörande av naturområden i Göteborg stad.....	10
3. Teoretiskt ramverk.....	12
3.1 Inledning.....	12
3.2 Begreppet friluftsliv.....	12
3.3 Begreppen tätortsnära natur och bostadsnära natur.....	14
3.4 Tätortsnära friluftsliv.....	15
3.5 Tillgänglighet till naturområden.....	15
3.5.1 Inledning.....	15
3.5.2 Fysisk tillgänglighet.....	16
3.5.3 Hållbar tillgänglighet.....	17
3.5.4 Tidsgeografi och rumsliga restriktioner.....	18
3.6 Mental tillgänglighet.....	18
4. Kunskapsöversikt.....	21
5. Metod.....	24
5.1 Inledning.....	24
5.2 Metodval.....	24
5.3 Urval.....	25
5.3.1 Val av naturområden.....	25
5.3.2 Val av bostadsområden.....	26
5.4 Enkätens utformning.....	27
5.5 Bortfallsanalys.....	28
5.5.1 Bearbetning och slutgiltigt underlag.....	30
5.6 Validitet och reliabilitet.....	31
5.7 Alternativa metoder.....	32
6. Resultat och analys.....	34
6.1 Inledning.....	34

6.2 Resultat.....	34
6.2.1 Användning av naturområden.....	34
6.2.2 Respondenternas besöksmönster i naturområden.....	35
6.2.3 Besöksfrekvens i förhållande till avstånd	39
6.2.4 Uppskattade naturkvalitéer och egenskaper	41
6.2.5 Hinder för att besöka det närmaste naturområdet.....	43
7. Slutsatser och avslutande reflektioner.....	46
7.1 Introduktion.....	46
7.2 Slutsatser	46
7.3 Avslutande reflektioner och vidare forskning	47
Källor.....	
Bilagor.....	
Bilaga 1. Enkätundersökning	

1. Introduktion

1.1 Inledning

Urbaniseringen är en globalt pågående process som förväntas medföra att 66 % av världens invånare bor i städer år 2050. Utmaningar som en ökad befolkningsmängd medför är därav särskilt angeläget att hanteras i urbana områden i strävan att uppnå hållbarhet i städer. I Sverige flyttar allt fler in i tätorter, vilket har resulterat i att majoriteten av befolkningen idag bor i städer (Naturvårdsverket, 2015; United Nations, 2014). Det blir en utmaning att hysa rum för människor och samtidigt bevara den tätortsnära naturen som riskerar att tas i anspråk och byggas bort vid förtätning. Kommuner har en betydande möjlighet att genom plan- och bygglagen tillgodose dess invånare med möjligheter att utöva friluftsliv, genom ett bevarande och hållbart förvaltande av grönområden och tätortsnära natur (Naturvårdsverket, 2017). Den pågående och ökande urbaniseringen medför en större betydelse kring kunskap om det tätortsnära friluftslivet. En central uppgift är då att utreda vilka upplevelser som människor uppskattar i naturen, för att klargöra hur naturområden ska utformas och skötas för att tillgodose människors olika behov och preferenser. Kunskapen kring detta är idag begränsad, och området är relativt utforskat (Emmelin, Fredman & Sandell, 2005).

Göteborg har flera större mer eller mindre välbesökta grönområden för friluftsliv i närhet till bostadsområden, vilket lyfts som en stor tillgång i *Göteborg stads Friluftslivsprogram 2018–2025*. I takt med en ökande urbanisering tillskrivs de gröna områdena ett allt större bevarandevärde (Göteborgs stad, 2018). Enligt Göteborgs stad (2014a) står samtidigt beslutsfattare i Göteborg inför en utmaning i samband med stadens expansion, där planerare måste hantera en ökande befolkningsmängd som beräknas ske med 150 000 nya invånare till år 2035. Utvecklingen och ökningen kräver en planering av urban grönska för att bland annat bevara och främja sociala värden åt en växande befolkning. Ambitionerna är att tillgängliggöra grönområden för alla Göteborgs invånare genom att skapa närhet till dessa. Möjligheten att utöva olika aktiviteter genom blandade funktioner i grönområden och parker ämnar bidra med ett inkluderande förhållande och ett tryggt klimat för alla. För att uppnå tillgänglighet till naturområden är avstånd en avgörande faktor som har en inverkan på användningen.

I den här uppsatsen har vi antagit ett brett perspektiv kring vad tillgänglighet innebär i förhållande till besök i naturområden. Inom ramen för arbetet behandlar vi både tillgänglighet

ur ett fysisk och mentalt perspektiv. Dessa aspekter avgörs av individens restriktioner, samt tillgången till färdmedel vilket inverkar på dennes möjligheter att nå rumsligt spridda aktiviteter. Mental tillgänglighet innefattar huruvida naturområdena känns lockande att vistas i (Boverket, 1999). I Göteborg pågår ett arbete för att tillgängliggöra grönområden, men för en strategisk planering av tillgången till och utformningen av dessa är det betydelsefullt att inkludera medborgarnas perspektiv. Det är därför värdefullt att öka kunskapen kring användningen av och tillgängligheten till naturområden i Göteborg, samt vilken naturtyp som uppskattas mest.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka användningen av naturområden i Göteborg, med särskilt avseende på frågor som rör tillgänglighet till och önskvärda naturmiljöer i tätortsnära natur.

För att uppnå syftet med studien kommer uppsatsen att behandla följande frågeställningar:

- Hur ser besöks- och resmönster till naturområden i Göteborg ut?
- I vilken utsträckning påverkar naturområdets kvalitéer om besökarna väljer sitt närmaste naturområde eller inte?
- Vilka eventuella restriktioner upplever individer hindrar dem från att besöka sitt närmaste naturområde?

1.3 Avgränsning

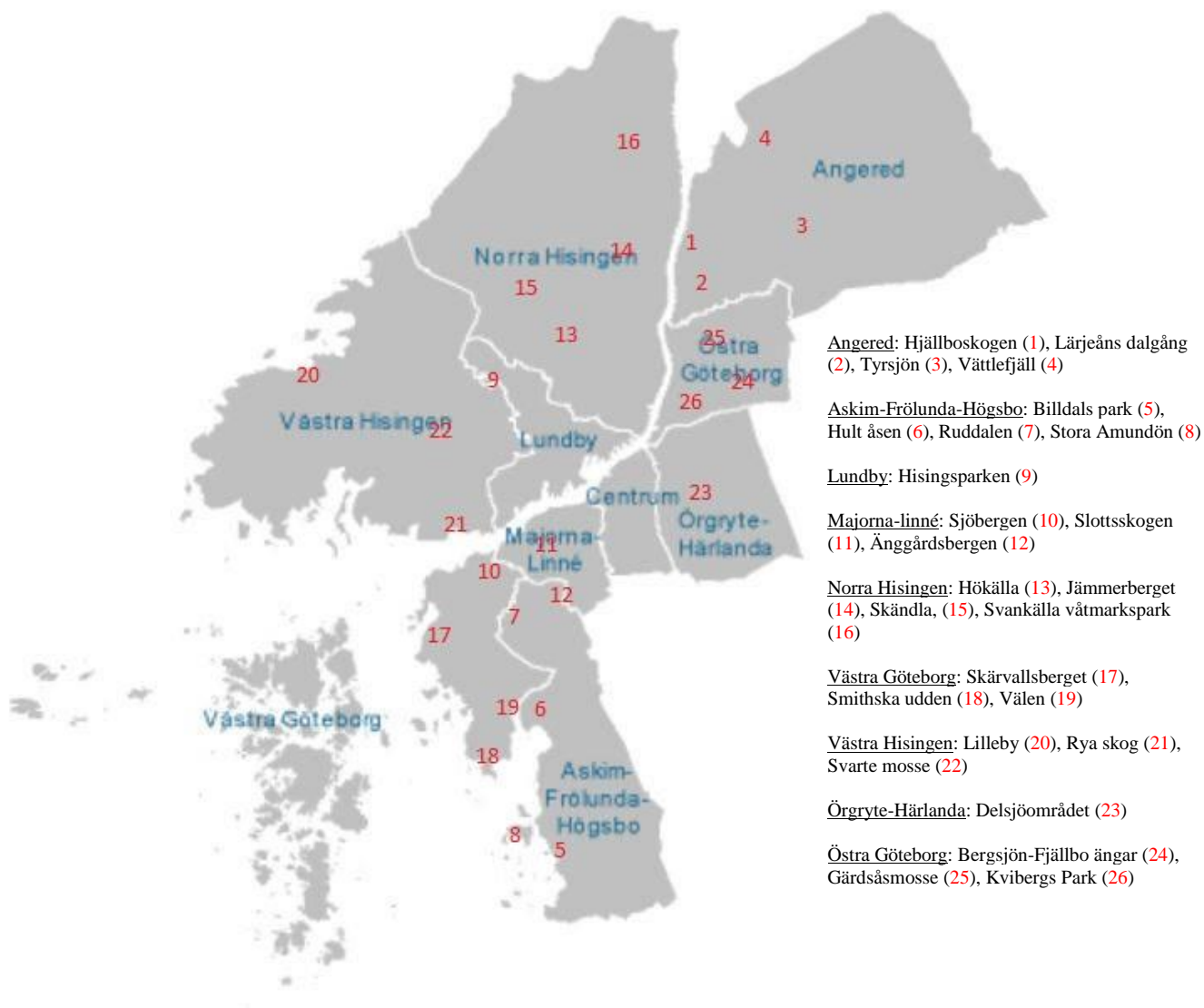
Undersökningen avgränsas till Göteborgs stad med anledning av den hastiga urbaniseringen som pågår, vilket medför en större betydelse av kunskap i just storstäder. Examensarbetet avgränsas till och avser att utgå från de 26 naturområden som finns i Göteborg för att undersöka användningen av tätortsnära natur. Dessa undersökningsområden har valts ut för att tydliggöra den geografiska avgränsningen inom ramen för den empiriska undersökningen. Göteborg har visserligen en mer utbredd naturmiljö än dessa utvalda områden, men med avseende till examensarbetets snäva tidsram och omfattning gör vi denna avgränsning. Inom ramen för arbetet har vi studerat medlemmar i åldrarna 16 år och uppåt som ingår i bostadsområdets Facebookgrupper. Undersökningen avser inte att undersöka vad människor utför för friluftslivsaktiviteter inom områdena, eller när på dygnet eller året besök sker. För att operationalisera syftet fokuserar den här undersökningen på att studera mental och fysisk tillgänglighet i form av önskade kvalitéer i och resmönster till den tätortsnära naturen.

2. Studieområdet

2.1 Naturområden i Göteborgs stad

I detta avsnitt presenteras de naturmiljöer som studien omfattar. Dessa representeras av de 26 kommunala och regionala natur- och rekreationsområden som listas på Göteborgs stads hemsida via sökfunktionen *Hitta naturområden* (figur 1), där Ruddalen, Delsjön och Änggårdsbergen uppges vara populära besöksmål (Göteborgs stad, 2018; u.å.c). Naturområdena finns spridda över alla stadsdelar i Göteborg, förutom i stadsdelen “Centrum” Angered:

- Hjällboskogen, Lärjeåns dalgång, Tyrsjön, Vättlefjäll
- Askim-Frölunda-Högsbo: Billdals park, Hult åsen, Ruddalen, Stora Amundön
- Lundby: Hisingsparken
- Majorna-linné: Sjöbergen, Slottsskogen, Änggårdsbergen
- Norra Hisingen: Hökälla, Jämmerberget, Skändla, Svankälla våtmarkspark
- Västra Göteborg: Skärvallsberget, Smithska udden, Välen
- Västra Hisingen: Lilleby, Rya skog, Svarte mosse
- Örgryte-Härlanda: Delsjöområdet
- Östra Göteborg: Bergsjön-Fjällbo ängar, Gärdsåsmosse, Kvibergs Park

Figur 1. Bilden visar lokalisering av naturområden. (Göteborg Stad, u.å.a)

2.2 Tillgängliggörande av naturområden i Göteborg stad

“Naturområden och anläggningar ska vara tillgängliga, användbara och upplevas som attraktiva och omhändertagna.” (Göteborgs stad, 2018:24).

Genom Göteborgs stads *Grönstrategi* beskrivs vikten av att undvika svårframkomliga vägar till naturområden som annars kan agera som en barriär vilket minskar tillgängligheten till dessa. En god spridning av naturområden behövs även för att främja närhet till dessa för alla invånare, vilket är speciellt viktigt för de som har svårt att ta sig längre sträckor (Göteborgs stad, 2014a). Göteborgs stad har även tagit ett kompletterande *Friluftslivsprogram 2018–2025* som ämnar agera planeringsstöd vid planering för friluftsliv i de naturområden som kommunen råder över i Göteborg, med syfte att förvalta de många naturområden som finns i

staden av sociala och ekologiska skäl. Många naturområden i Göteborg är lokaliserade till de gröna kilar som sträcker sig från centrala Göteborg och ut över kommungränsen, och utgör därmed viktiga korridorer för att bibehålla ekologiska värden och biologisk mångfald (ibid.).

Inom ramen för friluftslivsprogrammet uttrycks även vikten av att tillgängliggöra naturområden för besökare och stadens invånare, då den tätortsnära naturen är betydelsefull för att möjliggöra ett urbant- och tätortsnära friluftsliv. För att öka tillgänglighet krävs även tillgång till information om naturområdena, samt en god försörjning av kollektivtrafik i anslutning till naturområden och vägar som möjliggör att individer kan transportera sig dit med hållbara transportmetoder. För tillgängliggöra naturen krävs en variation av naturkaraktärer i staden där områden är mer och mindre orörda, för att tillfredsställa olika preferenser och behov. Därav kan vissa områden präglas av en mer skogsliknande känsla, medan andra områden utgörs av en mer ordnad naturmiljö, och innefattar toaletter och andra faciliteter i en större utsträckning. Storleken har betydelse för hur stor variation av naturkvalitéer som området kan inrymma, vilket betonar vikten av att säkerställa ett bevarande av större områden. Kantgränsen mellan naturområden och omgivande mark ska därav värnas för att säkerställa dess ytstorlek (Göteborgs stad, 2018).

3. Teoretiskt ramverk

3.1 Inledning

I det här avsnittet kommer en genomgång av de teoretiska begrepp som används inom ramen för studien för att förklara tillgänglighet ur ett fysiskt och mentalt perspektiv i förhållande till tätortsnära natur. Teorier och tidigare studier inom området utgör en grund för att dra slutsatser utifrån vårt empiriska material.

3.2 Begreppet friluftsliv

Begreppet friluftsliv skiftar i betydelse beroende på kontext och sammanhang. Det påverkas även av sin samtid och samhället i stort vilket förändrar innebörden av vad som utgör ett friluftsutövande (Fredman, Stenseke, Sandell och Mossing, 2013). Den nationellt vedertagna definitionen av friluftsliv hittas i *Förordningen (2003:133) om statsbidrag till friluftorganisationer*, vilken förklarar friluftsliv som ”vistelse utomhus i natur- och kulturlandskapet för välbefinnande och naturupplevelser utan krav på tävling”. *Göteborgs friluftsprogram 2018–2025* utgår från förordningens definition, men har en bred syn på vilka aktiviteter som omfattas av begreppet. I friluftsprogrammet vinklas definitionen med utgångspunkt i Göteborg som växande storstad, och inkluderar därav även naturupplevelser i urbana förhållanden (Göteborg stad, 2018).

Gelter (2000) förklarar att friluftsliv utövas globalt, men begreppet som sådant är ett unikt uttryck som används av den skandinaviska befolkningen. Friluftslivet har en speciell betydelse i Norge och Sverige, där befolkningen generellt har en stark koppling till friluftaktiviteter och naturupplevelser, trots att människor utövar det i mindre eller större utsträckning. Kulturen kring ett utbrett uppskattande av natur förmodas vara sprunget ur gles befolkning i förhållande till nationernas arealer, samt den starkt anknutna allemansrätten som möjliggör att människor även kan nyttja privatägd mark för naturupplevelser (Gelter, 2000). Han menar att friluftsliv innebär ett sätt att uppleva och känna anknytning till naturlandskapet, och beskriver begreppet som: “a philosophical lifestyle based on experiences of the freedom in nature and the spiritual connectedness with the landscape” (Gelter, 2000).

Sandell & Sörlin (2008) beskriver att friluftsliv kan betraktas ur två olika perspektiv. Å ena sidan kan friluftsliv både anses vara ett redskap för att uppnå ett visst syfte, men å andra sidan kan friluftslivet anses ha ett egenvärde och är ett mål i sig för individen att få uppleva.

Friluftsliv som ett redskap innebär att friluftslivet inte tillskrivs ett värde utan är ett medel för att uppnå exempelvis en god hälsa eller miljömedvetenhet. Det andra perspektivet ser naturupplevelser som värdefulla och berikande utan nödvändigtvis med syfte att uppnå resultat (Sandell & Sörlin, 2008). Statistiska centralbyråns kartläggning av friluftaktiviteter påvisade att friluftsutövandet mellan åren 2014–2015 var som lägst hos den allra yngsta respektive allra äldsta befolkningen. Medelålders kvinnor var överrepresenterade i statistiken fram till pensionen, där männen tar vid som den grupp som till störst del utövar någon typ av friluftaktivitet (SCB, 2017). Enligt Naturvårdsverket (2015) är det åldersgruppen 16–24 år som utför friluftslivsaktiviteter i lägst utsträckning.

Emmelin et al. (2010) menar att ett vanligt sätt att se på vilka aktiviteter som definieras som friluftslivsaktiviteter, är att dessa ska utspela sig i vad de kallar “vild natur” vilket därmed utesluter aktiviteter såsom promenader i en park. De förespråkar dock mer vidsträckt definition som även inkluderar vardagsrekreation i individens närnatur som friluftsliv (Emmelin et al, 2010). Svenskar i stort verkar likt Emmelin et al. (2010) anlägga ett relativt brett synsätt på vad begreppet friluftsliv kan omfatta för typ av aktiviteter, enligt en nationellt genomförd enkät som redovisas av i rapporten *Friluftsliv i förändring*. I enkäten listas flera alternativ där respondenten får avgöra vad den uppfattar utgör en friluftaktivitet, där fler än tre av fyra respondenter ansåg att “Gå i en park i staden” till viss grad utgör en typ av friluftaktivitet (Fredman et al., 2013). Vidare menar Emmelin et al. (2010) att friluftsliv ofta sammankopplas med fritid och avkoppling, men påpekar att det är svårt att dela upp och separera friluftslivet från andra delar av det vardagliga livet. Med jakt eller yrken där utomhusvistelse utgör en betydande del av förvärvsarbetet i åtanke, är det problematiskt att benämna friluftsliv som en typ av separat aktivitet som så ofta görs. Förutom den nytta som aktiviteten innebär för individen medför ofta sådana sysslor många värden som uppfattas som typiska för friluftsutövande (Emmelin et al., 2010).

Då en bred mängd aktiviteter ingår i begreppet friluftsliv, definieras friluftsliv inom ramen för denna studie som all typ av vistelse i naturområden oavsett aktivitet. Detta eftersom undersökningen syftar till att undersöka tillgängligheten till naturområden i förhållande till invånarens bostäder.

3.3 Begreppen tätortsnära natur och bostadsnära natur

En tätort definieras som “*Sammanhängande bebyggelse med minst 200 invånare*” (SCB, 2019b), vilket därmed inkluderar allt från mindre till större orter som faller inom definitionens ramar. År 2010 utgjorde arealen för tätorter endast ungefär 1 % av Sveriges yta där ungefär 85 % av befolkningen var bosatt (Naturvårdsverket, 2017). År 2018 hade andelen tätortsbefolkning ökat till ungefär 87 %, och 80 % av hela Sveriges befolkningsökning skedde främst i de tre största tätorterna; Malmö, Göteborg och Stockholm (SCB, 2019a).

Begreppet *Tätortsnära natur* är dock inte definierat, men brukar omfattas av natur som är värdefull för friluftsliv och naturupplevelser närmast bostaden samt grönska som sträcker sig ända till tätortsgränsen och även bortom den. Den tätortsnära naturen inkluderar därav en mångfaldig variation av grönska, där naturen oftare erbjuder en mer otyglad naturtyp omkring tätortsgränsen. För att tydliggöra vilket avstånd från bostaden det är frågan om brukar den natur som ligger nära bostaden benämnas med det komplimenterande begreppet *Bostadsnära natur*, vilket omfattar grönstruktur, grönska och parker som ofta har en mer tillrättalagd och ordnad naturmiljö. Den bostadsnära naturtypen har i regel en större omsättning av besökarantal, och utgör därmed en viktig miljö för vardagsrekreation (Naturvårdsverket, 2017; Boverket, 2007a).

Enligt Regeringens Prop. 1994/95:230 avser *tätorternas grönområden* all mark i tätorter som är obebyggd eller med icke hårdgjord yta, som exempelvis utgör alla natur-, park- och skogsområden. Grönstruktur används ibland som ett synonymt begrepp. Tätorters grönområden innefattar inte enbart grönytor som finns inne i staden, utan avser även stadens omgivande landskap. De grönområden som gränsar mellan stad och landsbygd samt de som fungerar som gröna korridorer in i staden är av särskild stor betydelse. Dessa kopplar samman staden med närliggande skogs- och jordbrukslandskap, vilket skapar värden för djur, växter och rekreation för individen.

Naturområden omfattas inom ramen för vår studie av tätortsnära natur i form av grönområden, större parker och naturreservat som människor även använder i syfte att utföra friluftaktiviteter och rekreation (avsnitt 2).

3.4 Tätortsnära friluftsliv

Tätortsnära natur kring bebyggelse är särskilt viktigt för det vardagliga friluftslivet, då tätortsbefolkningens naturkontakt till 80 % sker i närområdet inom en radie på 10 kilometer från bostaden (Naturvårdsverket, 2015). Friluftslivets värden lyfts genom regeringens skrivelse *Mål för friluftspolitiken*, vilken beskriver att friluftslivet ska främjas för att alla ska ha möjlighet att nyttja allemansrätten och naturupplevelser. Vidare ska individers preferenser tillgodoses genom en mångfald av alternativ och former av sätt att nyttja naturen. Kommuner har den största makten att tillgängliggöra den tätortsnära naturen och göra den attraktiv för människor att vistas i genom planering för markanvändning (Miljödepartementet, 2012).

Planeringen av den tätortsnära naturen och parker i städer utgår främst från målet att främja en god folkhälsa. Tillgången till grönområden och friluftsliv för naturupplevelser i olika former är särskilt betydelsefullt för individer i rekreationssyfte och återhämtning, vilket även är en central orsak till människors engagemang i friluftaktiviteter (Emmelin et al., 2010).

Grönområden inne i städer utgör en värdefull länk till naturen som möjliggör ett urbant friluftsliv och vardaglig rekreation för stadsmänniskor (Boverket, 1999). Urban grönska och grönområden agerar arena för sociala kontakter och möten, samt behövs i städer för att möjliggöra ett utövande av fysisk aktivitet. Dessutom spelar grönska i stadsmiljön en viktig roll för ett bevarande och nyttjande av ekosystemtjänster, där vistelse i parkmiljö verkar avstressande och stärkande för immunsystemet och skapar välbefinnande genom rekreation (Naturvårdsverket, 2017; 2015).

3.5 Tillgänglighet till naturområden

3.5.1 Inledning

Huruvida grönområden är mer eller mindre välbesökta beror bland annat på områdets utformning som inverkar på dess tillgänglighet och attraktivitet, vilket kan förklaras ur ett psykologiskt, socialt respektive fysiskt perspektiv. Den mentala tillgängligheten bestäms av hur tilldragande området upplevs för människor, vilket kan bero på dess design och renhållning. Det relationella rummet som präglar platsen och vilka personer som rör sig där inverkar också på känslan kring områdets sociala tillgänglighet. Fysisk tillgänglighet beror på individens restriktioner samt barriärer i området som kan försvåra framkomligheten till naturområdet ytterligare (Boverket, 1999). Naturvårdsverket (2015) menar att tillgänglighet till naturområden även omfattar huruvida de faciliteter som människor uppskattar och behöver

finns tillgängliga inom området, men också om människor ens känner till områdena och finner dessa inbjudande. Individer kan även uppleva olika typer av hinder och restriktioner vilket försvårar nyttjandet av naturområden, såsom tidsbrist samt en uppfattning av en bristande tillgång till platser lämpliga för friluftslivsaktiviteter. Andra restriktioner utgörs av i vilken grad individen har möjlighet och resurser att transportera sig, samt relationer och andra sociala faktorer (Naturvårdsverket, 2015).

3.5.2 Fysisk tillgänglighet

Begreppet tillgänglighet kan definieras på flera sätt, och det används även med varierande innebörd av olika aktörer. En metod för att uppnå tillgänglighet är att använda transportmedel, vilket möjliggör fysisk rörlighet som krävs för att resa ett bestämt avstånd (Frändberg, Thulin & Vilhelmson, 2005). Tillgänglighet i en geografisk kontext handlar alltså om *”lättheten med vilken individer kan nå ett bestämt mål”*. Tillgänglighet definieras som att transportsystemen i kombination med lokalisering av start- och målpunkter och insatsen som krävs för att övervinna avståndet däremellan, vilket påverkar nåbarhet till destinationer (Larson, Elldér & Vilhelmson, 2014). Trafikverket (2018) beskriver tillgänglighet som möjligheten att från ett område kunna nå olika målpunkter. Om det från en plats finns möjlighet att nå en bred uppsättning målpunkter betraktas tillgängligheten som god, i synnerhet om det även finns olika transportmedel till förfogande. Tillgängligheten ökar om fler destinationer nås med samma reseansträngning, eller om restiden till destinationer förkortas. Att ha en hög tillgänglighet är eftersträvansvärt då det med mindre insats är möjligt att nå t.ex. arbetsplatser, butiker och andra människor (Trafikverket, 2018).

Tillgänglighet som begrepp blandas ofta ihop med begreppen mobilitet och avstånd. Därför är det av vikt att reda ut förhållandena begreppen sinsemellan. Mobilitet innebär rörlighet, vilket utgör en förutsättning för att övervinna avstånd och uppnå tillgänglighet. För att knyta samman start- och målpunkter behövs någon form av fysisk förflyttning, till exempel gång eller bil (Larsson, Elldér & Vilhelmson, 2014). Även Trafikverket (2018) menar att tillgänglighet tidvis blandas ihop med framkomlighet, men att detta egentligen enbart syftar till restid på en bestämd sträcka. Tillgänglighet inkluderar betydligt fler parametrar än framkomlighet såsom rörlighetens kostnad, komfort samt transportsystemets tillförlitlighet.

3.5.3 Hållbar tillgänglighet

Planeringen för fysisk tillgänglighet riktades tidigare mer mot att övervinna avstånd med framkomlighet genom att nyttja snabba och miljöbelastande färdmedel, och på så sätt minska transporttiden till slutmålet. Den transportorienterade planeringen orsakades av och resulterade i ett utfall av stadsutglesning, vilket har krävt en ökad rörlighet av individer (Vilhelmson, 2007). För att uppnå en hållbar tillgänglighet bör planeringen istället ske med individens vardagsliv i utgångspunkt, vilket medför en ökad betoning på individens hinder, önskemål och resurser och främjar därmed både en social- och miljömässig hållbarhet. Det rådande samhällsplaneringsidealet förespråkar vikten av att skapa närhet i städer genom förtätning av bebyggelse och blandad markanvändning, vilket förkortar avstånd mellan rumsligt utspridda aktiviteter och ökar tillgängligheten till dessa. Närhet till aktiviteter sägs minska behovet av att resa med energikrävande fordon såsom bil, och skapar incitament att använda mer långsamtgående transportmetoder såsom gång och kollektivtrafik (Gil Solá, Larsson, & Vilhelmson, 2019; Banister, 2008).

Då forskning påvisar att efter ett avstånd på 300 meter minskar individers benägenhet att ta sig till ett grönområde till fots för ett regelbundet nyttjande, används det här avståndet från individens bostad för att beskriva tillgången till *Bostadsnära natur* (Boverket, 2007a). Göteborgs stad uppger därför i sin *Grönstrategi* att sådana områden ska finnas i bostäders närhet inom en radie på 300 meter (Göteborgs stad, 2014a). Det är dock intressant ur ett planeringsperspektiv att undersöka huruvida närheten i den byggda strukturen påverkar människors nyttjande av de nära utbudet (Gil Solá, Larsson, & Vilhelmson, 2019). Haugen, Holm, Strömngren, Vilhelmson & Westin (2012) menar att planering för ökad närhet och blandad markanvändning inte alltid innebär att individer väljer det närmaste alternativet. Trots närhet till aktiviteter väljer människor ofta att resa till och utföra aktiviteter på andra platser än närmast möjliga. Detta kan förklaras genom att människor som har tillgång till färdmedel får en större valfrihet, vilket även låter dem drivas av preferenser snarare än avstånd. Sandell & Sörlin (2008) beskriver individer som utövar fritidsaktiviteter inom en radie av 0 - 5 km som *näraktiva*, och de som reser längre bort för *fjärraktiva*. De som är näraktiva använder i störst utsträckning hållbara transportmedel såsom gång och cykel, medans fjärraktiva använder bil som transportmedel i större utsträckning.

3.5.4 Tidsgeografi och rumsliga restriktioner

Den geografiska rörligheten kan beskrivas som en typ av konsumtion av individers tid i förhållande till de aktiviteter de önskar utföra inom ramen för vardagslivet, där individens mobilitet och rörlighet inverkar på dennes möjlighet att nå rumsligt utspridda aktiviteter (Frändberg, Thulin & Vilhelmson, 2005). Enligt Castree, Kitchin & Rogers (2013) utgör tidsgeografi en kulturgeografisk modell för att kartlägga tid och rum som tillgångar och ramar i vilket individens liv utspelar sig. Enligt den tidsgeografiska modellen pågår ständigt projekt i individens liv som tar en rumslig och tidlig plats. Tidsgeografin ämnar integrera tid och rum med fysiska faktorer som har en inverkan på individen i en viss kontext. Individen utför olika "projekt" i vardagen, exempelvis handla mat eller lämna barn på förskola, och måste konstant göra avvägningar mellan de rumsliga och de tidliga aspekterna vid utförandet av dessa projekt då förflyttning kräver spenderad tid av individen. Individers aktiviteter och projekt är begränsade till olika restriktioner som inverkar på utförandet av dessa.

Åquist (2002) menar att den tidsgeografiska modellen ger möjligheten att studera vilka möjligheter eller hinder som infinner sig i tidsrummet för individen i det vardagliga livet. Dessa restriktioner kan delas in i tre olika grupper; kapacitetsrestriktioner, kopplingsrestriktioner och styrningsrestriktioner. *Kapacitetsrestriktioner* bestäms av individens behov och tillgångar såsom behovet av sömn eller föda för att fungera, och tillgångar i form av resurser eller de transportmetoder individen har möjlighet att utföra och tillgång till. *Kopplingsrestriktioner* benämns det som i folkmun brukar kallas "att få vardagen att gå ihop", och innebär den koordinering av aktiviteter och samspelet med människor som vardagslivet omfattas av. Individer är oftast beroende av en plats, redskap och material för att utföra vardagliga projekt, vilka blir knutna och låsta till det specifika projektet och kan därmed inte ingå i andra projekt. *Styrningsrestriktioner* är hinder som rör tidsligt och rumsligt tillträde till platser. Det gäller både tillträde i förhållande till maktfördelning över rummet på olika skalor, exempelvis en individs makt över sitt hem eller en kommuns makt över den kommunala markanvändningen. Styrningsrestriktioner omfattar även tidslig låsning till aktiviteter i vardagen där individen förväntas vara på vissa platser under vissa tider exempelvis ett arbete under arbetstid (ibid.).

3.6 Mental tillgänglighet

Naturen kan vara olika lockande och attraktiv för olika personer beroende på vilka kvalitéer som uppskattas i naturen, vilket lutar åt mental tillgänglighet (Boverket, 1999). För att få en

bild av önskade kvalitéer inom naturområdena har vi utformat enkäten efter indelningen av åtta olika parkkaraktärer, som utgår från önskvärda kvalitéer som bör finnas i parker- och grönområden för att skapa miljöer som är omtyckta bland besökare. Indelningen av dessa karaktärer ämnar agera stöd för planering av grönområden (Berggren Barring & Grahn, 1995; Emmelin et al. 2010).

Den första typen handlar om den naturen som inger en känsla av det vilda, sådan natur kan ha egenskaper såsom vildvuxenhet, slingrande stigar och mystik. Den vilda naturen ska ge intryck av att vara självvuxen och opåverkad av människan, samt skapa möjlighet för egna fantasier tack vare sin okända och vilda karaktär. En annan parkkaraktär lyfter fram artrikedomen som största egenskap, i denna ska det finnas en mångfald av träd, blommor, insekter och fåglar som syftar till att fascinera. Nästa parkkaraktär är den som anspelar på rofylldhet, denna kännetecknas av att vara tyst och välskött. Den rofyllda naturen ska vara bullerfri och erbjuda plats där människor kan vistas ostört samt skapa förutsättningar för att ta det lugnt. Den fjärde naturtypen är den som ska inge en känsla av skog utan slut, dock med bra vägar som möjliggör enkel framkomlighet och som uppmanar till upptäckter. Skogen skall vara en plats för promenad, motion samt vara fri från skyltar och reklam. Festparken är den parkkaraktär som ska finnas till för att skapa ett folkliv och erbjuda nöjen. Här ska finnas kvällsbelysning, en tydlig kulturprägel, restauranger och vara en plats där människor kan roa sig tillsammans. Nästa typ syftar till att skapa ett estetiskt värde, den återfinns ofta där människor möts, vid till exempel torg. Denna sort skapar ofta en "plats", den är många gånger sammankopplad med statyer, minnesmärken och andra ting med kulturvärde. Lekvänlighet är vad som karaktäriserar nästa parksort. Här ska finnas möjlighet för barn att få prova och leka, helst bland träd och stenar som möjliggör klättring. Människan, och särskilt barn ska här kunna umgås med vatten, växtlighet och djur. Den sista parkkaraktären som presenteras är den med stora öppna ytor som lämpar sig särskilt för idrott. Människor ska här kunna ägna sig åt fysisk aktivitet genom bollspel och motion, miljön ska vara tålig och robust (ibid.).

4. Kunskapsöversikt

Tidigare forskning och studier har bedrivits kring tillgänglighet i förhållande till natur- och grönområden. Dels presenteras här vetenskapliga rapporter som har behandlat individers preferenser respektive hinder till besök i naturområden, dels kommunalt- och nationellt utförda enkätundersökningar som har gjorts för att kartlägga användningen av tätortsnära natur. Från dessa enkäter redovisar vi resultat som framkommit och som är relevant i förhållande till vår undersökning.

Pennington-Gray & Kerstetter (2002) gjorde en undersökning kring upplevda hinder för resor till Michigan för rekreation och friluftsliv inom naturområden i området. Inom ramen för undersökningen fick respondenten som svarsalternativ välja mellan faktorer som individen menar påverkar deras val att inte delta i friluftsliv och naturbaserad turism i önskad utsträckning. Studien påvisar att restriktioner för att utöva friluftslivsaktiviteter liknar restriktioner som upplevs för andra fritidsaktiviteter, där strukturella faktorer såsom pengar och tid spelar störst roll (Pennington-Gray & Kerstetter, 2002). Grahn & Stigsdotter (2003) undersökte i sin studie över Stockholm, Malmö och Göteborg vilka hinder individer upplever för nyttjande av grönområden med syfte att minska stress, och huruvida restid och avstånd kan vara sådana faktorer. Undersökningen påvisar att tid och avstånd till natur- och grönområden är de främsta hinder som individer upplever för att kunna besöka dessa oftare än vad de gör i dagsläget. En annan faktor som uppges är upplevd otrygghet i naturområden. Studien visade att mer än hälften av respondenterna hade 100 meter eller kortare till närmaste grönområde, men att det område de oftast besöker inte nödvändigtvis är det närmaste. Ett grönområde på ett avstånd på 1 km från bostaden besöktes endast en gång per vecka, medan ett grönområde som ligger 300 meter från bostaden besöktes ungefär tre gånger så ofta.

Tidigare enkätstudier har även gjorts inom samma forskningsområde där tillgänglighet i förhållande till naturområden har undersökts. En enkätundersökning gjort på uppdrag av Naturvårdsverket undersökte huruvida individer upplevde hinder vid utövandet av sitt friluftsliv, där ungefär hälften av respondenterna svarade att de upplevde någon form av hinder. Tidsbrist uppges vara det absolut vanligaste hindret, men även brist på sällskap och rådande familjesituation samt att det saknas lämpliga platser att använda för friluftslivsutövande (Fredman & Hedblom, 2015). Park- och naturförvaltningen i Göteborg genomförde tillsammans med Västkuststiftelsen år 2007 ett projekt som syftade till att skapa

kunskap kring besök i ett urval av de friluftsområden och naturreservat som är lokaliserade i Göteborg. Studien genomfördes bland annat med en enkät där det insamlade materialet ämnar fungera som beslutsunderlag för naturvårdsåtgärder i Göteborgs tätortsnära naturområden. Studien undersökte bland annat med en flervälsfråga vilket typ av färdmedel människor använder när de reser till naturområdena, där strax över hälften av respondenterna uppgav att de använder sig av både gång samt transporter via ett privat motordrivet fordon. Att så pass stor andel väljer bil kan ha att göra med att kollektivtrafikförbindelser till naturområdena är undermålig. Att en lika stor andel av respondenterna svarar att de går till naturområden som transporterar sig med motordrivna fordon betyder att många väljer att besöka ett område som ligger nära deras bostad, vilket belyser vikten av den bostadsnära naturen. Undersökningen efterfrågade dessutom vilken naturupplevelse som var viktigast för besökarna och resultatet visar att ”frihet och rymd” tillsammans med ”skogskänsla” och ”orördhet och mystik” är respondenternas högst önskade upplevelser (Göteborg Stad, 2007).

Ett projekt samordnades av Boverket med avsikt att skapa underlag för kommunal planering av naturområden i närheten av bostäder, genom att kartlägga vilka kvalitéer som uppskattas och saknas inom olika grön-, natur och kulturområden. Studien undersökte även respondenternas närhet till sådana områden samt hur ofta dessa besöks. I rapporten uppges ett avstånd på 300 meter vara ”nära” bostaden. En enkätundersökning utfördes i sju kommuner där 15 olika kvalitéer inom grönområden i närhet till bostaden kunde uttydas vara allra viktigast för upp till 89 % av respondenterna, där trygghet och att området ska vara städat samt fritt från buller prioriterades högt, liksom en känsla av orördhet och öppet landskap. Mellan 56–73 % av respondenterna uppskattade vackra vyer samt en biologisk mångfald med möjlighet att stöta på vilda djur. Resultatet indikerar på att servicefunktioner överlag är kvalitéer som anses vara mindre viktiga att ha i närhet till bostaden av 22–55 % av respondenterna, inklusive faciliteter såsom toaletter eller belysning, bollplaner och resurser för lekar samt mer tillrättalagda parker med blomsterarrangemang och fontäner. Resultatet visade att ju närmare respondenten bor ett naturområde, desto viktigare är det att närmiljön är ostörd och bullerfri. Biologisk mångfald uppgavs vara särskilt viktigt att ha i naturområden och grönområden på 100 meters avstånd från bostaden. Rast- och sittplatser, toaletter och prydnadsväxter prioriterades högre av äldre personer över 65 år än av yngre personer (Boverket, 2007b).

Stockholms län innehåller en stor mängd skyddad natur av varierande karaktär. Länet är även hem för en betydande mängd människor som ständigt ökar, vilket medför ett högre besökstryck på naturområdena. Detta resulterar i ett behov av kunskap kring exempelvis hur naturområdena används av människorna och hur tillgängligheten till dem ser ut. Kunskapen ska bland annat ligga till grund för framtida prioriteringar i förvaltningen. Därför utförde SCB år 2002 på uppdrag av länsstyrelsen i Stockholms län en studie som ämnade undersöka hur länets skyddade naturområden används av invånarna. Datainsamlingen genomfördes med hjälp av en enkät riktad till människor i Stockholms län. Resultatet visar på olika anledningar som gör att människor inte besöker naturområden, där en betydande del svarade att de inte kände till naturområdena samt att de inte hade tid. Resultatet påvisar även att en stor andel på 20 % av respondenterna har närmare än 1 km till det närmaste större naturområdet från bostaden. Respondenterna tillfrågades också vilka upplevelsevärden som besökarna uppskattar mest och utfallet visar att en känsla av ”frihet och rymd”, ”skogskänsla” och ”orördhet och mystik” toppar listan. Därutöver undersöktes vilket färdmedel man använder för att ta sig till naturområdena, resultatet visar att de flesta väljer att gå eller åka bil (Sannebro & Sandberg, 2004). En enkätundersökning utförd av Hörnsten & Fredman (2002) påvisar att om avståndet från hemmet till ett rekreationsområde är mer än 3 km utförs majoriteten av resorna dit med bil.

5. Metod

5.1 Inledning

Denna studie är utförd med abduktiv ansats, vilket har sin grund i uppsatsens karaktär som ämnar att kartlägga människors preferenser, användning av och tillgänglighet till naturområden i Göteborg. Gren & Hallin (2003) förklarar att en studie som utförs genom en induktiv metod sker på ett sådant sätt att empiri först samlas in, för att sedan analyseras och på så sätt undersöka huruvida slutsatser kan dras av det insamlade materialet. Studien är sprungen ur en generell tanke kring individers tillgänglighet till tätortsnära natur formad av vår teori, vilket vi empiriskt och praktiskt vill studera.

5.2 Metodval

För att kartlägga individers upplevelser kring tillgänglighet till och inom naturområden i Göteborg genomförs en kvantitativ enkätundersökning, vilken utgör den empiriska undersökningen inom ramen för studien. Enkätundersökning valdes som metod på grund av studiens inledande ambition att generalisera resultatet till Göteborgs befolkning, och är en typ av frågeundersökning i skriftlig form av ett frågeformulär där samma frågor ställs till samtliga respondenter. Frågeundersökningar i form av enkäter utförs ofta med ambitioner att generalisera till hela populationen, genom att göra ett urval av personer som kan representera populationen i helhet (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson & Wängnerud, 2017).

Enkätundersökningar undviker även det problem som kan uppstå vid samtalsintervjuer, där respondenten kan påverkas av intervjuaren som då eventuellt inverkar på studiens resultat (Esaiasson et al., 2017). Den enkät som ingår i studien är en så kallad webbenkät, och genomfördes online med hjälp av ett formulär som respondenterna kunde fylla i. Valet att göra en webbenkät beror på dess många fördelar. För det första är denna typ av enkät förhållandevis lätt att administrera jämfört med en traditionell pappersenkät då utdelning och administrering av en annars omfattande mängd formulär undgås. För det andra underlättar en webbenkät bearbetningen av insamlade data tack vare dess förmåga att automatiskt föra in respondenternas svar i ett Exceldokument. Metoden att lagra samtliga respondenters svar digitalt medför också fördelar i form av enklare hantering, överblick och sortering av data (Bennett & Sid Nair, 2009). Vi bedömer också att webbenkät är fördelaktigt ur respondenternas perspektiv då hanteringen av enkäten även blir lättare för dem, vilket kan öka svarsfrekvensen.

5.3 Urval

Då Haugen (2011) menar att hemmet ofta är en central utgångspunkt för aktiviteter i vardagen, väljer vi att samla information om nyttjande av och tillgängligheten till naturområden i förhållande till individers bostäder. För att uppnå en rumslig spridning av deltagare i enkätundersökningen, bedömdes det därmed lämpligt att göra ett urval av deltagare genom att lokalisera olika Facebookgrupper som utgör forum för olika bostadsområden i Göteborg. Ambitionerna med undersökningen är att få en bild av tillgänglighet i förhållande till Göteborgs naturområden, men att inkludera samtliga analysenheter i form av ett totalurval är tämligen praktiskt omöjligt.

Esaiasson et al. (2017) menar att inom ramen för ett examensarbete kan det anses vara både praktiskt och ekonomiskt problematiskt att kunna upprätta en urvalsram för populationen av intresse för att möjliggöra ett slumpmässigt urval. Inledningsvis var ambitionen att generalisera till hela Göteborgs befolkning, men med avseende på resurser i form av tid och pengar är informationsinsamlingen genomförd på en mindre skala genom ett icke-slumpmässigt urval. Populationen utgörs därav av personer från 16 år och uppåt som ingick i Facebookgrupper som representerar bostadsområden. Trost & Hultåker (2016) menar att populationen för undersökningen därav är de som har chans att svara, vilket innebär de som är medlemmar i respektive Facebooksida. I dessa grupper ingår ett begränsat antal individer som alla med samma sannolikhet kan utgöra respondent. Då uppsatsens urvalsram inte utgörs av alla invånare i Göteborg finns inte möjlighet till att generalisera till hela befolkningen, men vi tror dock att resultaten delvis är generaliserbara med anledning av den geografiska spridningen av respondenter.

5.3.1 Val av naturområden

Inom ramen för studien har vi valt att enbart inkluderat de 26 naturområden Göteborg listar på sin hemsida och inte tätortsnära- och bostadsnära natur generellt. Valet motiveras dels med att kunna jämföra resultat med enkäten utförd av Göteborg Stad (2007), vilken utgick från i förut bestämda naturområden. Dessutom är det viktigt att respondenten förstår vad som efterfrågas för att operationalisera och svara på frågeställningarna, därför ville vi skapa standardiserade svar för att möjliggöra en tolkning av svaren då det är oklart huruvida människor har kunskap om Göteborgs naturområdets namn. Boverket (2007b) valde att ha en öppen tolkning av vad "*en mindre park och grönyta*" innebar i sin enkät, i förhållande till avståndet mellan respondentens bostad till dessa. De uppger att detta kan ha inneburit att

respondenterna tolkat begreppet på olika sätt, vilket påverkar validiteten negativt. Vi valde därför att specificera vilka naturområden vi undersöker, och ha fasta alternativ för dessa i enkäten. Eftersom undersökningen avgränsas till specifika naturområden, bedömdes det vid utformandet av enkäten som mindre relevant att låta undersöka huruvida respondenterna använder andra områden. Det kan därmed finnas natur- och grönytor inom ett kortare avstånd än vad respondenterna har uppgett som inte utgör något av de 26 naturområdena, vilket därmed inte studien fångar upp.

I vår enkät har vi inte inkluderat möjligheten för respondenten att utforma sitt svar själv, utan har istället en avslutande icke-obligatorisk fråga med kryssrutor med möjligheten att välja flera alternativ. Detta bedömdes rimligt att göra då Esaiasson et al. (2017) menar att öppna frågor kan vara givande att inkludera i enkätformuläret där respondenterna själva kan formulera ett svar, för att minska risken för att forskarna glömmer bort vissa viktiga svarsalternativ i samband med specifika enkätfrågor. Öppna frågor valdes dock bort inom ramen för studien eftersom sådana medför en svårighet att sammanställa och att tolka svaren. Vi märkte dock att några respondenter efterfrågade svarsalternativ vi inte hade med i enkäten, såsom möjligheten att förklara att denne bor naturnära vilket gör att den nära naturen används först och främst. En möjlighet att fylla i ett eget svarsalternativ hade därav fångat upp dessa förhållanden som kan inverka på respondentens nyttjande av naturområden, och därmed skapat en mer nyanserad bild av individens faktiska användning av naturen och orsaker bakom dennes val av vistelse för naturupplevelser. En lösning på detta hade enligt Ekengren & Hinnfors (2012) även kunnat vara att utforma en helt öppen fråga i slutet av enkäten som inte ansluter till någon specifik enkätfråga, men som tillåter respondenten att fylla i övriga kommentarer som kan vara viktiga att samla in inför ett analysarbete. Eftersom enkäten publicerades på Facebook, fanns det ändå möjlighet att kommentera på enkäten vilket människor även gjorde med synpunkter på enkätens utformning och svarsalternativ som de saknade.

5.3.2 Val av bostadsområden

För att uppnå en representativ geografisk rumslig spridning har vi valt att sprida webbenkäten i Facebookgrupper som representerar olika bostadsområden, eftersom vi förutsätter att människor endast är medlemmar i de Facebookgrupper som skapats för deras bostadsområde. Då SCB (u.å.) menar att 93 % av Sveriges befolkning i åldrarna 16–85 år har tillgång till internet i hemmet, bedömdes en webbenkät utgöra ett verktyg som möjliggör att fånga upp

dessa åldersgrupper. Enligt Fan & Yan (2010) finns det dock en risk med att webbenkäter endast når de med internettillgång, vilket kan skapa en skevhet i undersökningen som påverkar utfallet. Eftersom enkäten spreds via Facebookgrupper och endast var tillgänglig under en viss tid, förutsätter även ett deltagande att respondenterna är medlem i Facebook och i just dessa grupper, samt att medlemmen var aktiv under tiden enkäten var tillgänglig för svar. Med anledning att vi lät sprida enkäten via Facebookgrupper finns det därmed redan en geografisk och demografisk skevhet i urvalet, men vi har försökt att kontrollera detta genom att uppnå en rumslig spridning av respondenter. Urvalet medför att svar från respondenter i andra bostadsområden som inte inkluderas inte heller kommer att ingå i studien. För att verka representativt för hela Göteborg hade fler bostadsområden troligen behövt ingå i studien för ett representativt resultat.

Facebookgrupperna kontaktades för att säkerställa att de godkänner en publicering av enkäten i gruppen. Av de 16 grupper vi har kontaktat nekade tre grupper publicering vid förfrågan med hänvisning till att enkäten inte stämmer överens med gruppens syfte, och fem grupper har inte meddelat ett godkännande. Gruppen "Vad händer i Mölndal" tillät publicering, men föll bort då området inte ingår i undersökningsområdet som är Göteborgs kommun. Sju grupper har godkänt publicering, vara en sedan ångrade sig med hänvisning till enkätens ambitioner att generalisera resultatet. De grupper som slutligen gav sitt medgivande för publicering är; "Utby - Göteborg", "Vi i Källtorp", "Vi som bor i Säve", "Västra Frölunda", "Vad händer i Majorna" samt "Kallebäcksguppen".

5.4 Enkätens utformning

Vår enkät utformas genom ett urval av enkätfrågor från kunskapsöversikten, då Esaiasson et al. (2017) menar att det är fördelaktigt att utforma liknande frågor som ställts vid tidigare liknande undersökningar, för att kunna jämföra studiernas resultat sinsemellan. Frågorna kombinerades med egenformulerade enkätfrågor som omfattar tillgänglighetsaspekten i förhållande till individens nyttjande av naturområden. Fråga 6–9 (bilaga 1) ämnar redogöra för frågeställningen "*Hur ser besöks- och resmönster ut till naturområden i Göteborg?*". Fråga 10 och 11 ämnar redogöra för *frågeställningarna "I vilken utsträckning påverkar naturområdets kvalitéer om besökarna väljer sitt närmaste naturområde eller inte?"* och "*Vilka eventuella restriktioner upplever individer hindrar dem från att besöka sitt närmaste naturområde?*". Den sista enkätfrågan är ställd på ett öppet sätt för att kunna

fånga in motiv både från de som väljer att använda ett annat naturområde än det som finns närmast bostaden, men att även fånga in eventuella svar från de som inte besöker naturområden.

Vi valde att ha elva enkätfrågor, varav fyra frågor ägnades åt individens bakgrund, då enkätfrågorna inte bör vara för många för att respondenten ska känna sig motiverad att svara. Frågorna bör även vara formulerade på sådant vis att respondenten får en känsla av att de är lätta att besvara (Ekengren & Hinnfors, 2012; Esaiasson et al., 2017). Efter att enkäten färdigställdes, gjordes en gallring innan utskick för att säkerställa en hög svarsfrekvens där frågor som inte bedömdes viktiga för att besvara frågeställningarna gallrades bort. Enkäten testades även på personer för att säkra att frågorna var lätta att förstå, vilket Esaiasson et al. (2017) menar är värdefullt för att säkerställa välformulerade frågor i enkäten. Vidare numrerade vi även frågorna, vilket Esaiasson et al. (2017) uppmuntrar för att skapa struktur i formuläret.

5.5 Bortfallsanalys

Totalt svarade 404 respondenter på enkäten som låg ute i respektive grupp att besvara från fredagen den 25 april till söndagen den 27 april 2019. Målet var att samla in minst 200 men maximalt 400 enkäter, med avseende till tidsbrist och uppsatsens omfattning. När fördelningen procentuellt bedömdes vara snarlikt för alla grupper stängdes enkäten av för ytterligare respondenter, förutom “Kallebäcksgruppen” där antalet respondenter uppgår i 12 personer. Antalet observationer från respektive grupp skiljer sig, men eftersom våra ambitioner inte är att jämföra bostadsområdena sinsemellan avgjordes antal enkätsvar främst utifrån att uppnå en gedigen totalmängd. Fan & Yan (2010) menar att svarsfrekvensen för en webbenkät är knuten till enkätens utformning, hur lång tid den tar att besvara samt intresset för ämnet som enkäten angår. Enkäter uppförda via universitet ökar chansen till hög svarsfrekvens. Anledningen till den låga svarsfrekvensen från “Kallebäcksgruppen” kan ha att göra med att gruppen endast består av 216 medlemmar, vilket innebär en svarsfrekvens på ungefär 6 % av det totala antalet medlemmar. Svarsfrekvensen är en marginellt stor del av Facebookgruppens medlemmar vid jämförelse med den största gruppen “Vad händer i Majorna”, där deltagandet på 2 % procentuellt sett var lägre. För att öka svarsfrekvensen från “Kallebäcksgruppen” hade vi kunnat haft kvar enkäten en längre period för att på så sätt få in

fler svar. Att enbart få in 12 svar från denna grupp har förmodligen påverkat vårt resultat, då det blir en skev spridning geografiskt.

Tabell 1. Svarsfrekvens inom olika Facebookgrupper

	Kallebäck	Källtorp	Majorna	Säve	Utby	Västra Frölunda	Totalt
Antal medlemmar i Facebookgrupp	216	2912	5364	1710	2105	1616	13923
Antal respondenter	12	76	91	75	64	86	404

Den totala könsfördelningen över grupperna var 298 kvinnor vilket motsvarar en andel på 74 %, 102 av respondenterna var män vilket motsvarar en andel på 25 %. Enligt Fan & Yan (2010) kan detta möjligtvis betyda att kvinnor är mer intresserade av ämnet som enkäten berör. Utöver könskategorierna var det tre personer av respondenterna som inte ville uppge kön.

Respondenternas åldersfördelning visar att åldrarna 25–44 år respektive 45–64 år dominerar med en svarsfrekvens på 48 % respektive 38 % vilket motsvarar fler än tre av fyra respondenter. Svaresfrekvensen för grupperna 16–24 år och 65 år och äldre var 7 % för respektive grupp. Den låga svaresfrekvensen för de grupper med de äldsta och yngsta respondenterna stämmer överens med *Friluftsliv för alla* (2015) som påvisar ett tunt intresse från åldersgruppen 16–24 för friluftaktiviteter. Enligt Fan & Yan (2010) beror respondentens benägenhet att svara på webbenkäter på om denne är bekant med internetanvändning och har tillgång till internet. Trots en god kännedom och tillgång menar dock Couper, Kapetyn, Schounlau & Winter (2007) att socio-demografiska faktorer såsom utbildning, etnicitet och ålder påverkar respondenternas villighet att svara på webbenkäter, vilket kan förklara den låga svaresfrekvensen bland äldre respondenter.

Esaiasson et al. (2017) menar att en metod för att undersöka huruvida grupper i den empiriska undersökningen är över- eller underrepresenterade i statistiken, är att jämföra fördelningen av respondenter mot statistik från annat håll. För att bedöma hur våra respondenter förhåller sig till göteborgare generellt, har vi jämfört vår statistik med befolkningsstatistik över Göteborgs

stad. Enligt Göteborgs stad (u.å.b) var antalet folkbokförda invånare i Göteborg i åldrarna 16 år och uppåt år 2018 uppmätt till 463 453 personer. Av dessa var 14 % i åldrarna 16–24 år, 40 % i åldrarna 25–44 år, 28 % i åldrarna 45–64 år och 19 % i åldersspannet 65 år och över. Statistiken ligger även till grund för åldersindelningen i enkäten.

5.5.1 Bearbetning och slutgiltigt underlag

Inkomna svar bearbetades för att rensa bort uppenbara fel svar, vilka kan bero på missuppfattning av respondenten med anledning av otydliga enkätfrågor eller svarsalternativ. Ett exempel på motsägelsefulla svar som rensats bort är när respondenter har svarat att de oftast besöker de naturområden som ligger närmast bostaden, men att de samtidigt inte vet att dessa existerar. Alla respondenter har rensats bort från resultatet som vid någon av enkätfrågorna har fyllt i att denne inte besöker något naturområde. Detta eftersom vi bedömde att dessa enkätsvar inte fyllde något syfte i förhållande till undersökningens frågeställningar. Totalt rensades därmed 32 respondenter bort, och en slutlig sammanställning av de respondenter som ingick i resultatredovisningen gjordes (se tabell 2).

Tabell 2. Ålders- och könsfördelning bland respondenter.

	16–24	25–44	45–64	65+	Totalt
Kvinnor	20	132	102	23	277
Män	7	50	33	4	94
Vill ej uppge			1		1
Totalt	27	182	136	27	372

De respondenter som svarade att de besöker sitt närmaste naturområde oftast, men även uppger anledningar till att de avstå från besök, är bortplockade från statistiken i den del av resultatredovisningen där vi ämnar redogöra för restriktioner som hindrar dem att besöka det närmaste naturområdet. Respondenter som uppger att de använder bil som färdmedel slogs samman till en gemensam kategori oavsett om de kör själv eller färdas som passagerare, för en ökad jämförbarhet med tidigare forskning som inte separerat dessa från varandra.

5.6 Validitet och reliabilitet

God validitet uppnås om forskaren mäter det som undersökningen syftar till att mäta på ett korrekt sätt, alltså att undersökningen verkligen operationaliserar de teoretiska begreppen som används (Esaiasson et al., 2017). Svårigheter med att operationalisera syftet är att formulera enkätfrågor som fångar upp och låter oss studera de teoretiska begrepp vi använt.

Enkäten är utformad efter frågor kring respondentens tillgänglighet i förhållande till naturområden, både i form av individens restriktioner men även önskvärda egenskaper hos naturområden. Då svarsalternativen på enkäten är utformade med fasta svar för specifika naturområden så har vi försökt säkerställa att enkäten ger oss ett underlag för tillgängligheten till just dessa områden. För att försäkra oss om respondentens kunskap kring områdenas geografiska lokalisering bifogade vi en länk i enkäten till naturområdena via Göteborgs stads hemsida *Hitta naturområden*. För att operationalisera syftet fullt ut hade vi velat göra ett slumpmässigt urval, då Esaiasson et al. (2017) menar att ett slumpmässigt urval skulle varit mer statistisk korrekt och representativt för befolkning i Göteborg i helhet. Då undersökningen har utförts genom ett icke-slumpmässigt urval där data har samlats in från respondenter genom Facebookgrupper, kan detta sänka validiteten. Ett slumpmässigt urval har vi dock inte haft möjlighet att göra, eftersom det hade krävt tillgång till register över invånare i kommunen som vi inte haft tillgång till.

Det kan finnas svar från respondenter som är delvis eller helt felaktiga, då det kan vara så att respondenter av olika anledningar inte fyller i enkäten med avsikt att svara sanningsenligt. Detta är enligt Esaiasson et al. (2017) en brist med datainsamling på distans via webbenkät, eftersom det innebär svårigheter för forskaren att säkerställa att respondenternas svar är sanningsenliga och seriösa. Vidare menar Esaiasson et al. (2017) är det av vikt vid utformningen av enkäten att svarsalternativen är "uttömmande", så att respondenten finner ett svar som denne anser passar i frågans sammanhang. Vid undersökning av naturmiljöer och parkkaraktärer som respondenten uppskattar mest, gavs inget alternativ där respondenten själv fyllde i önskade kvalitéer eller kunde uppge att inget av alternativen passade. Detta kan ha medfört att respondenter som egentligen inte uppskattade någon karaktärstyp valde en felaktig, eftersom frågan var obligatorisk att svara på. Beslutet att begränsa svarsalternativen till bestämda kvalitéer gjordes för att kunna bearbeta resultatet på ett behändigt sätt. Eftersom en av enkätfrågorna är formulerad som att respondenten uppskattningsvis ska uppge hur många gånger som det mest använda naturområdet besöks (bilaga 1), kan besöksfrekvensen endast anses vara en uppskattning och inget exakt värde. Fredman et al.

(2003) påpekar att en undersökning genom kvantifiering av friluftslivsutövande inte alltid ger en bild som stämmer väl överens med verkligheten, då individer ofta vill framhäva goda sidor och uppskattningar om friluftslivsdeltagande kan därmed bli överdrivna. Det kan därav finnas svar i enkäten som inte är helt sanningsenliga och korrekta, men detta går inte att urskilja från andra svar.

Ekengren & Hinnfors (2012) påpekar att om respondenterna har uppfattat frågorna på annat vis än avsett, kan detta sänka både reliabiliteten och validiteten då svaren inte speglar vad som var avsett att mäta med enkätfrågan. Förmodligen kan bland annat svarsalternativet "Känsla av orördhet och vildvuxen natur" inom ramen för enkätfråga 6 (bilaga 1) tolkas på olika sätt av olika personer då naturen kan vara orörd i olika grad. Tolkningar som respondenterna gör stämmer nödvändigtvis inte in med den teoretiska beskrivningen av "det vilda".

Vid resultatanalysen detekterades svar där vi bedömer att respondenterna förmodligen inte förstått innebörden i frågan eller svarsalternativen som gavs, vilka rensades bort för att stärka resultatets tillförlitlighet. Reliabilitet är synonymt med tillförlitlighet, där slarvfel från forskarens sida vid utförandet av undersökningen medför en låg reliabilitet (Esaiasson et al., 2017; Ekengren & Hinnfors, 2012). Barber (1988) menar att desto större svarsfrekvens, desto mer troligt är det att svaren representerar populationen i sin helhet. Att vår enkät besvarades av ett högt antal i förhållande till vårt lägsta godtagbara antal respondenter, innebär för studien en ökad representativitet och tillförlitlighet.

5.7 Alternativa metoder

Studiens syfte kunde ha uppfyllts genom att utföra den empiriska undersökningen på flera olika sätt. Då studien ämnar undersöka individers upplevda restriktioner och hinder för att kunna nyttja naturområden, hade även en respondentintervju kunnat varit en aktuell och relevant metod att använda. Samtalsintervjuer med respondenter är en undersökningsform som främst är lämpad att använda för att fånga individers upplevelser hos en mindre grupp genom att utföra mer eller mindre strukturerade intervjuer (Esaiasson et al., 2017).

Undersökningen hade kunnat baseras endast på att tillfråga respondenter med olika förutsättningar och med olika närhet till grönområden för att analysera deras hinder och huruvida naturområdena är utformade efter deras preferenser. Respondentintervjuer skulle även kunna utgöra en naturlig fördjupning av enkätundersökningen, där respondenter

intresserade av en efterföljande intervju kunde fått fylla i sina kontaktuppgifter vilket (Esaiasson et al., 2017) kallar "*mixed mode*", vilket innebär en användning av olika metoder för datainsamling. Inom ramen för studien bedömdes dock tiden endast räcka till en större enkätundersökning för att kartlägga många personers åsikter och tankar för att fånga fler olika synvinklar.

6. Resultat och analys

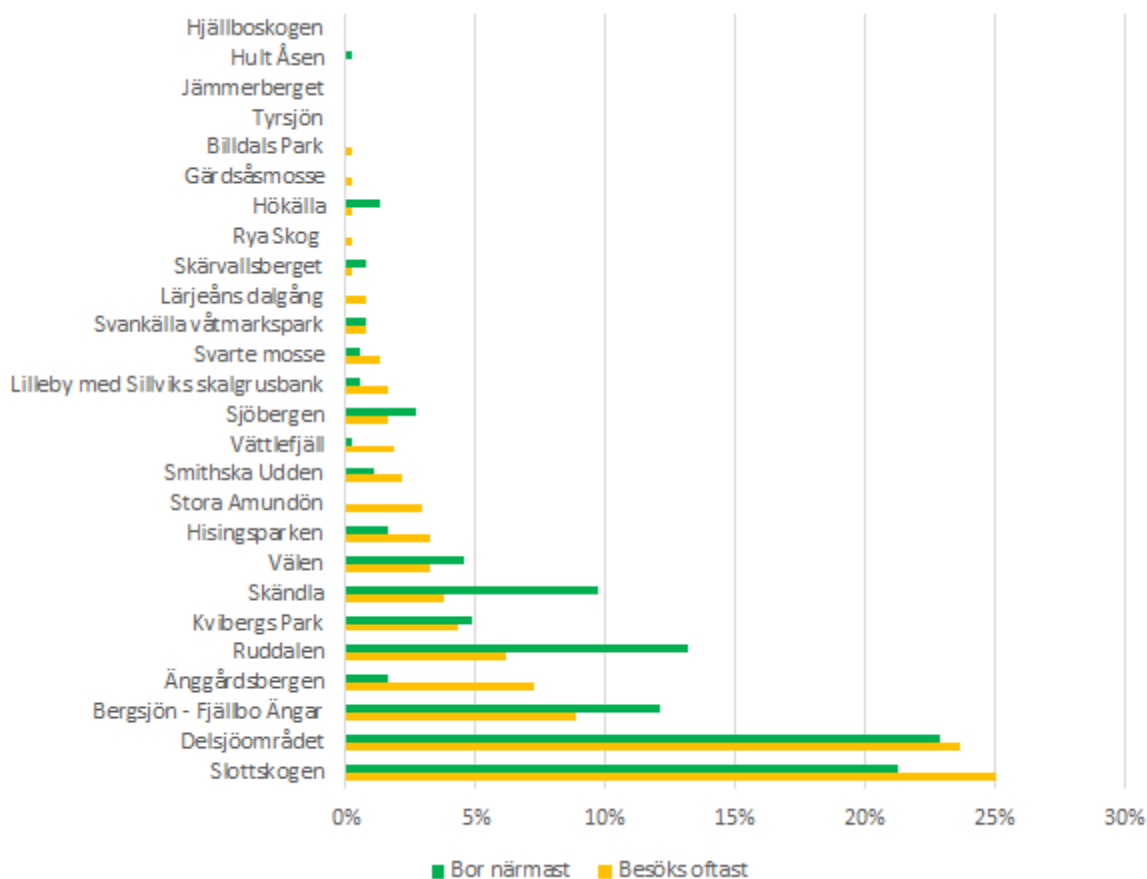
6.1 Inledning

I den här delen av uppsatsen kommer vi redovisa utfallet av den empiriska undersökningen i förhållande till våra frågeställningar, där resultaten redovisas genom stapeldiagram och tabeller i förhållande till teori och kunskapsöversikt. Resultatet presenteras genom diagram som visar andelar, vilket avrundas till närmaste heltal i resultatredovisningen för en ökad läsbarhet. Först presenterar vi hur respondenterna når det naturområde de oftast besöker, för att sedan visa vilka naturkvaliteter respondenterna uppskattar mest och till sist vilka eventuella restriktioner och preferenser som driver respondenterna att göra olika val.

6.2 Resultat

6.2.1 Användning av naturområden

Det kan vara viktigt vid planering av naturområden att veta vilka områden som mest frekvent besöks i förhållande till naturområdenas lokalisering med avseende på dess avstånd till bostäder. Därav följer här en övergripande översikt av de naturområden som oftast besöks av respondenterna, samt vilka naturområden de bor närmast.

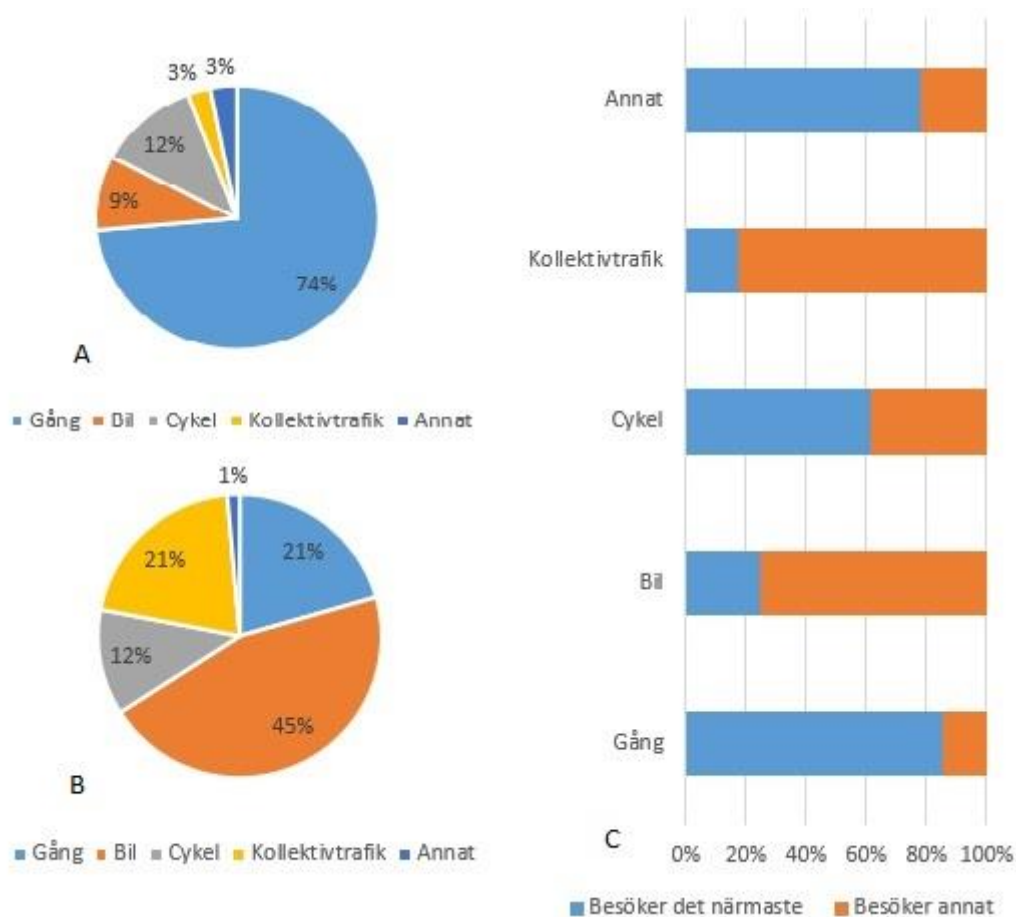

Figur 2. Användning av naturområden. Baserat på 372 svar.

Det går av diagrammet (figur 2) att utläsa att Slottsskogen och Delsjöområdet är populärast bland respondenterna, och att de även bor närmast dessa. Ruddalen, Delsjön och Änggårdsbergen hamnar bland de mest populära besöksmålen, som även Göteborgs stad (2018) menar är välbesökta. Något uppseendeväckande är hur välbesökt Änggårdsbergen är i förhållande till hur stor andel av respondenterna som bor närmast naturområdet. För Skändla och Ruddalen syns hur förhållandet är tvärtom, i förhållande till hur många som uppgett att de bor närmast dem är de inte speciellt välbesökta.

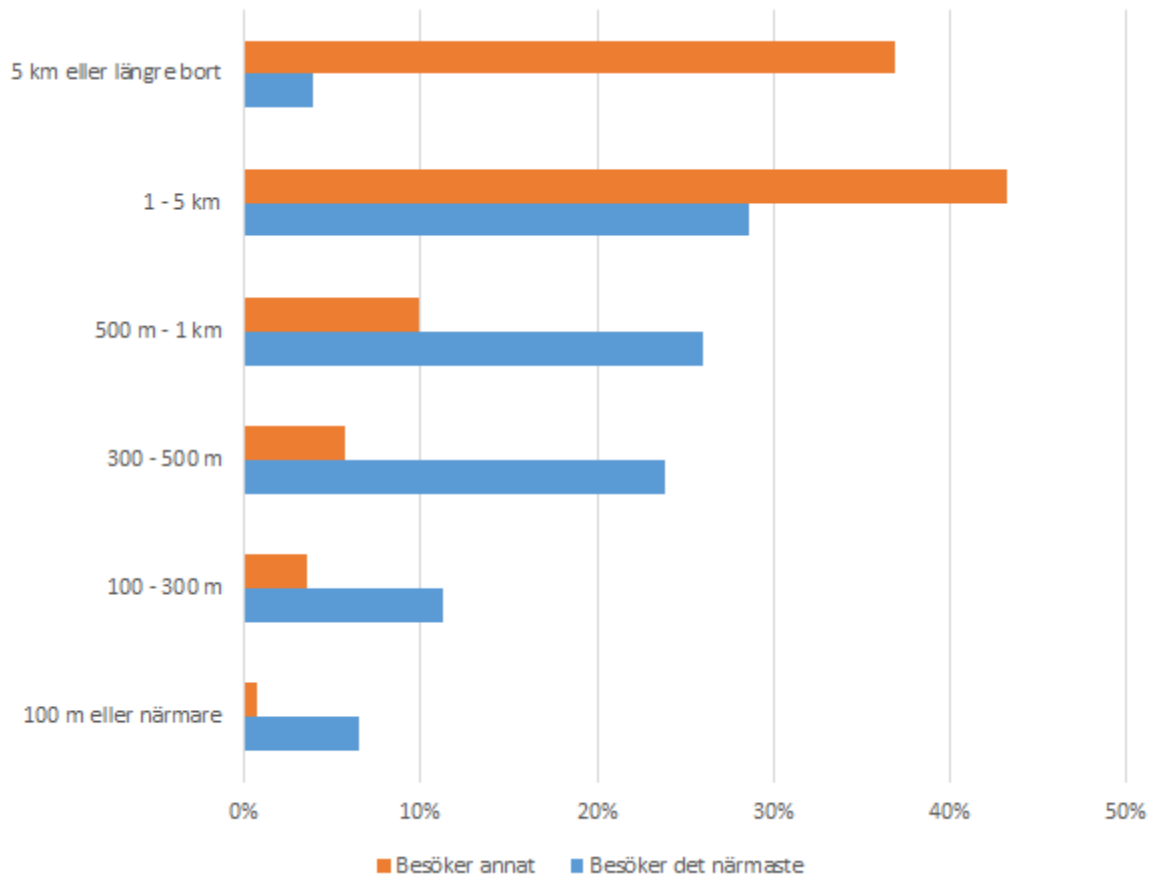
6.2.2 Respondenternas besöksmönster i naturområden

För att öka kunskapen kring hur användningen av naturområden ser ut i Göteborg har vi undersökt vilka avstånd invånare transporterar sig från sin bostad till de naturområden de oftast besöker, vilket ger en bild av de svarandes mobilitet. Precis som undersökningen utförd av Sannebro & Sandberg (2004), visar vår undersökning att det vanligaste färdmedlet som används vid resor till naturområden är *gång* (53 %) samt transport via *bil* (23 %). Därefter följer *cykel* (12 %), *kollektivtrafik* (9 %) och *annat* (2 %) som transportmetod. Då två av tre respondenter använder cykel eller gång, kan det därmed sägas att det finns goda förutsättningar att ta sig fram med hållbara färdmedel i Göteborgs stad till naturområden.

Figur 3. A: Färdsätt för respondenter som besöker sitt närmaste naturområde. B: Färdsätt för respondenter som besöker något annat. C: Relationen mellan färdssätt och val av naturområde. Baserat på 372 svar.

Diagrammet (figur 3) visar att de respondenter som väljer att oftast besöka det närmaste naturområdet i förhållande till bostaden dominerar *gång* som färdssätt (74 %), följt av *cykel* (12 %), *bil* (9 %), *annat* (3 %) och *kollektivtrafik* (2 %). De respondenter i undersökningen som oftast besöker ett annat naturområde än sitt närmaste använder i största utsträckning *bil* som färdmedel (45 %), därefter *gång* (21 %) och *kollektivtrafik* (21 %), *cykel* (12 %) och *annat* (1 %). Av de som besöker som besöker sitt närmaste naturområde använder majoriteten *gång* som färdssätt (85 %), följt av “*annat*” (78 %), *cykel* (61 %), *bil* (25 %) och *kollektivtrafik* (17 %). Valet att resa till ett annat naturområde än det närmaste verkar enligt resultatet innebära en användning av transportmedel i högre utsträckning, i förhållande till de som besöker det närmaste naturområdet. De som besöker sitt närmaste naturområde nyttjar i högre mån hållbara transportmetoder såsom *gång* och *cykel*. Den tidsgeografiska logiken stämmer, då de som reser längre i större utsträckning använder snabba färdmedel.

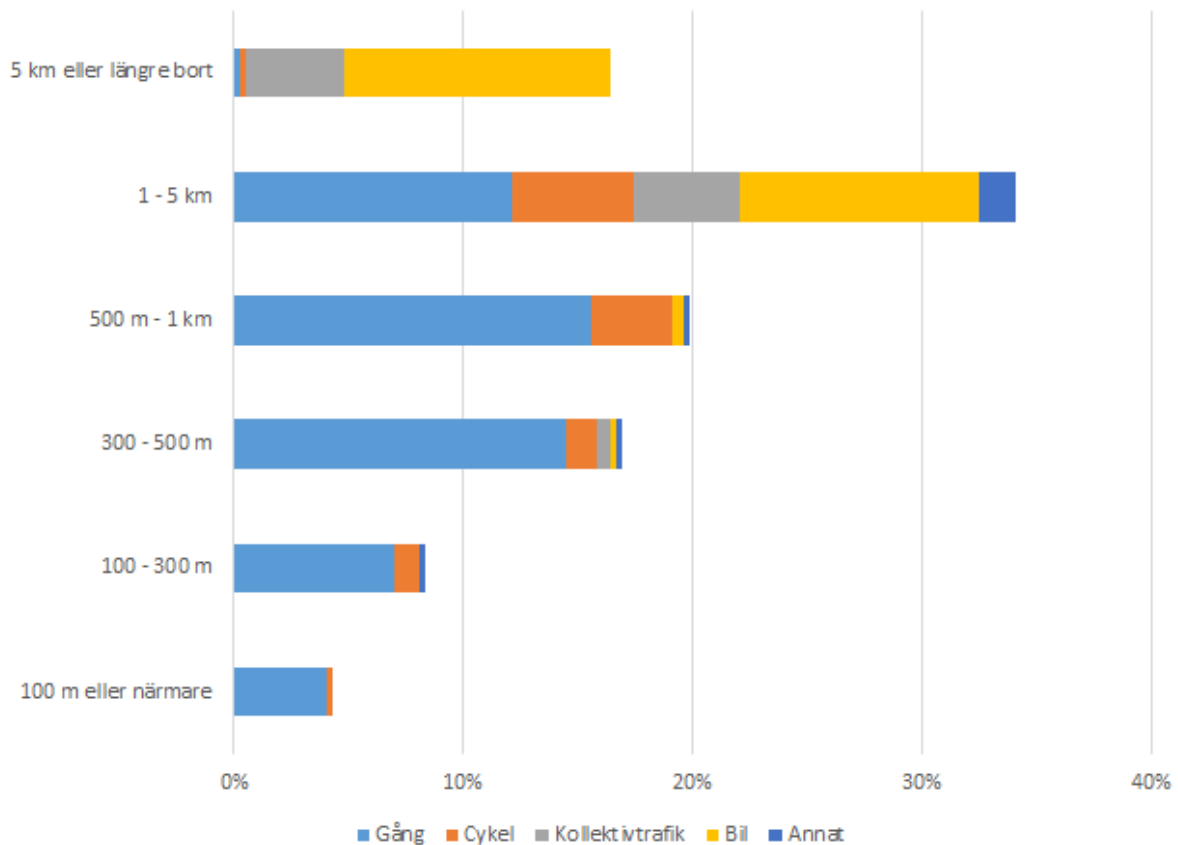

Figur 4. Avstånd till det oftast besökta naturområdet fördelat över de som besöker sitt närmaste naturområde respektive något annat naturområde i förhållande till sin bostad. Baserat på 372 svar.

Enligt diagrammet (figur 4) har majoriteten av de respondenter som oftast besöker ett annat naturområde än det närmaste (80 %) 1 km eller mer i resväg från bostaden till störst andel. En mindre andel av respondenterna (10 %) uppger att de har ett avstånd på 500 m–1 km till det naturområde de oftast besöker, och resterande andel (10 %) har ett avstånd från 500 m och kortare till det naturområde de oftast besöker. Den största andelen (29 %) av respondenter som oftast besöker det område som finns närmast bostaden uppger att de har mellan 1–5 km i resväg till naturområdet, följt av 500 m–1 km (26 %) och 300 m–500 m (24 %). Vid sammanslagning av de två kvarvarande svarsintervallen visar dessa att endast 17 % uppger att de har 300 m eller kortare i resväg när de använder det närmaste naturområdet. Resultatet visar att fram till och med ett avstånd på 1 km är det en större andel som nyttjar det närmaste naturområdet, vilket även enkäten utförd av Sannebro & Sandberg (2004) visar är fallet inom Stockholmsregionen. Det går även att utläsa att det närmaste naturområdet kan vara lokaliserat på ett avstånd som väl överstiger de 300 m som beskrivs som kriteriet för

Bostadsnära natur, vilket innebär att det närmaste naturområdet därav kan finnas på ett ganska långt avstånd.

Enligt Hörnsten & Fredman (2002) bör de som reser längre i större utsträckning använda bil som färdmedel.

Figur 5. Fördelning av transportsträcka och färdmedel till det oftast besökta naturområdet. Baserat på 372 svar.

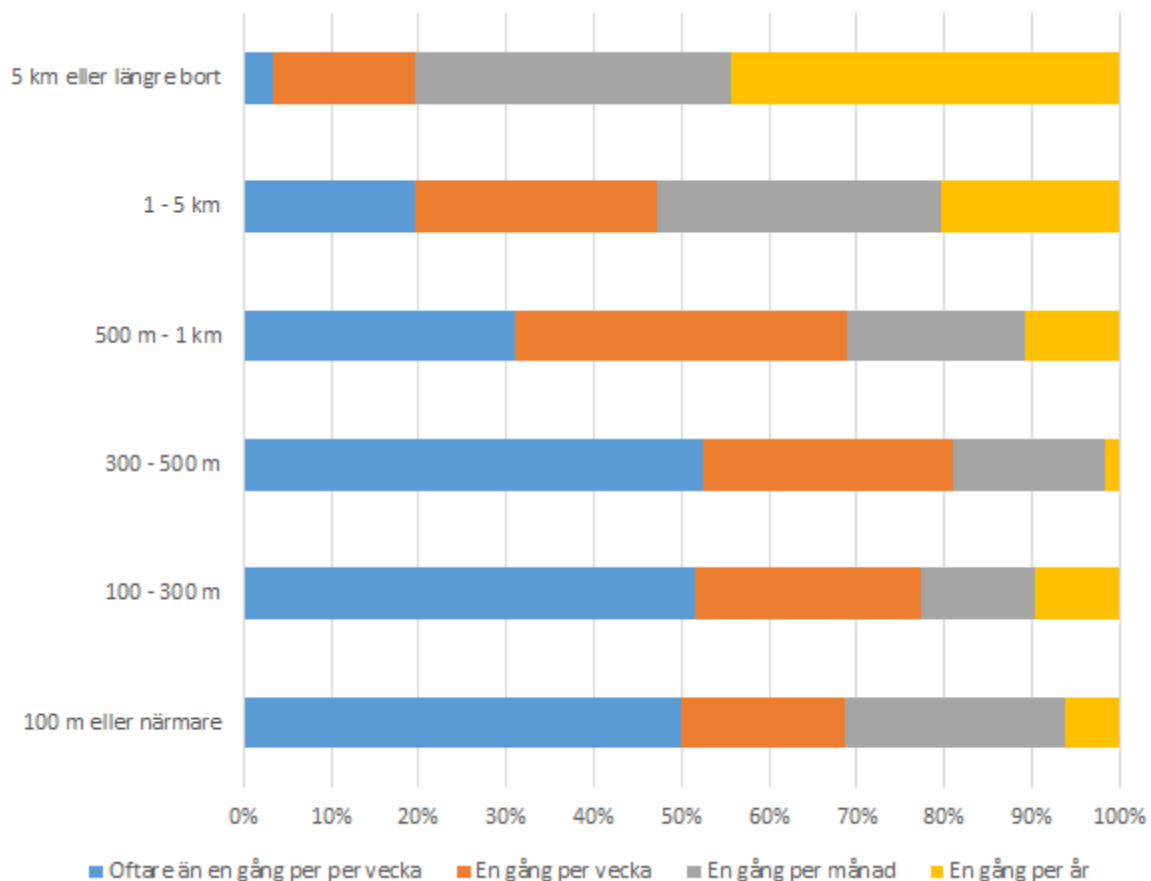
Av resultatet (figur 5) kan vi utläsa att den största andelen av respondenterna uppger att det är mellan *1 km–5 km* (34 %) till det oftast besökta naturområdet, följt av avstånden *500 m–1 km* (20 %), *300–500 m* (17 %), *5 km eller längre bort* (16 %), *100 m–300 m* (8 %) och *100 m eller närmare* (4 %). Det vanligaste färdmedlet som används för att ta sig till ett naturområde på ett avstånd av *1–5 km* är *gång* (35 %), tätt följt av *bil* (31 %). Det avstånd där flest respondenter väljer att gå (94 %) är *100 m eller närmare*.

Allt eftersom respondenterna rör sig längre bort från sin bostad, desto större andel använder bil som transportmedel, vilket även stämmer överens med resultatet som Hörnsten & Fredman (2002) får i sin undersökning. Det är dock svårt att helt jämföra undersökningarna, då vår undersökning har ett avstånd som sträcker sig från *1–5 km*, men det går att se en markant

skillnad i bilanvändning mot gruppen under på 500 m–1 km. Vid ett avstånd på 5 km eller över är bilanvändning överrepresenterat som transportmedel, då ungefär 70 % av de respondenter som besöker ett naturområde inom ett sådant avstånd använder bil för att ta sig dit. Vårt resultat påvisar därmed att teorin som Sandell & Sörlins (2008) presenterar om när- och fjärraktiva friluftsutövare kan appliceras på vårt empiriska material. De allra flesta individer som ingår i undersökningen är att klassa som näraktiva, då de besöker ett naturområde inom en radie på 5 km eller närmre. Närheten verkar spela roll för val av transportmedel, där ett nära avstånd uppmuntrar långsamma färdsätt, vilket indikerar på en planering som går i linje med hållbar tillgänglighet.

6.2.3 Besöksfrekvens i förhållande till avstånd

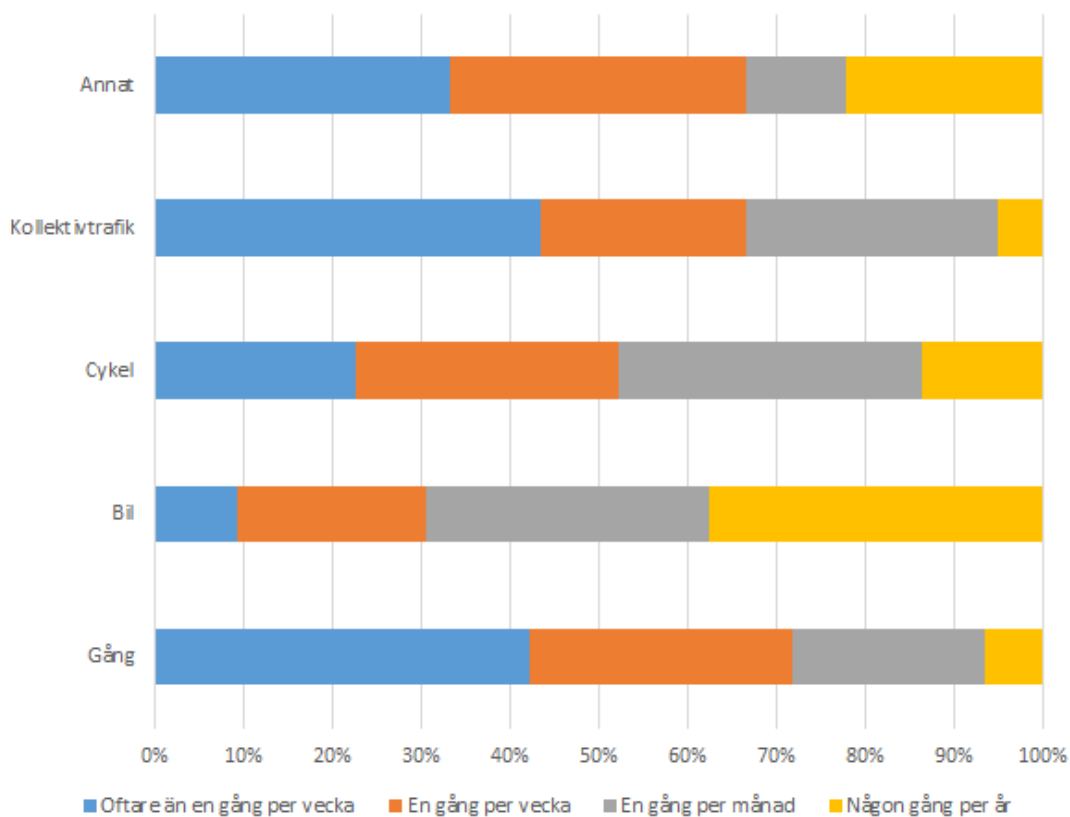
Ur ett planeringsperspektiv är det intressant att se hur ofta naturområden besöks, i förhållande till avstånd och vilka färdsätt som används. Enligt Grahn & Stigsdotter (2003) kan det finnas ett samband mellan hur nära området ligger och hur ofta man besöker det.

Figur 6. Besöksfrekvens till det oftast besökta naturområdet, fördelat över avstånd. Baserat på 372 svar.

Diagrammet (figur 6) visar hur ofta människor besöker naturområden i förhållande till avståndet de tar sig. Besöksfrekvensen är högst hos de som har 500 m eller närmare till sitt oftast besökta naturområde: 100 m eller närmare (50 %), 100–300 m (52 %) och 300–500 m (52 %). Efter 500 m sjunker besöksfrekvensen drastiskt, för de respondenter som oftast besöker ett naturområde 5 km eller längre bort sker besök för majoriteten (44 %) endast en gång per år. Vårt resultat går i linje med Grahn & Stigsdotter (2003) som påvisar att om avståndet till naturområdet är kortare besöks det oftare. Deras studie pekar på att tid och avstånd är de största hindren människor upplever för att kunna besöka naturområden oftare. Enligt tidsgeografin som beskrivs av Castree, Kitchin & Rogers (2013) kan minskad besöksfrekvens med längre reseavstånd förklaras då längre avstånd kräver mer ur människors tidsbudget. Av de respondenter som besöker sitt närmaste naturområde oftast besöker störst andel (39 %) området oftare än en gång per vecka. För de respondenter som besöker något annat än sitt närmaste naturområde besöker majoriteten (33 %) det någon gång per år.

Individens rörlighet och mobilitet inverkar på dennes grad av tillgänglighet till aktiviteter (Larson, Eldér & Vilhelmson, 2014).

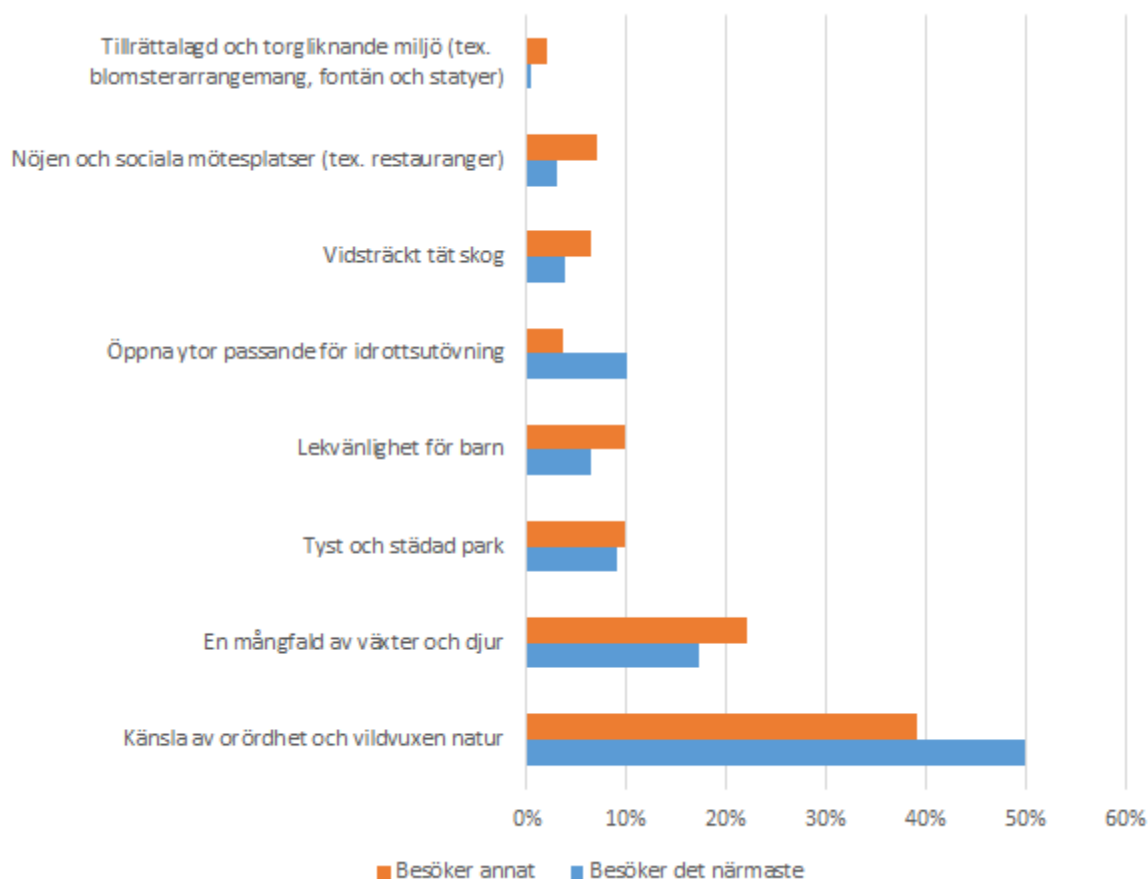

Figur 7. Fördelning av besöksfrekvens i förhållande till färdmedel till det oftast besökta naturområdet. Baserat på 372 svar.

Diagrammet (figur 7) visar besöksfrekvens i förhållande till vilket färdmedel som används för att nå det naturområde som oftast besöks. Besöksfrekvensen är lägst hos den gruppen som använder bil som färdmedel, den största andelen (38 %) besöker naturområdet de oftast besöker *någon gång per år*. Då bil ökar möjlighet för förflyttning, är det intressant att vårt resultat visar att bilanvändare ändå besöker det naturområde de oftast besöker så pass sällan. Att vårt resultat visar på lägre besöksfrekvens vid bildanvändning kan ha att göra med att dessa respondenter väljer att besöka naturområden långt bort, vilket vår undersökning visar sänker besöksfrekvensen.

6.2.4 Uppskattade naturkvalitéer och egenskaper

Naturområdets kvalité påverkar hur långt människor är villiga att förflytta sig enligt Haugen (2012), då olika naturområden erbjuder olika naturmiljöer i mindre eller större utsträckning. Av resultatet framgår det att av de 372 respondenterna är det 141 personer (38 %) som besöker ett naturområde som inte är det närmaste, och därmed 231 personer (62 %) som besöker sitt närmaste naturområde oftast. Detta kan indikera på att det för 141 respondenter inte finns de kvalitéer som önskas i det närmaste naturområdet.

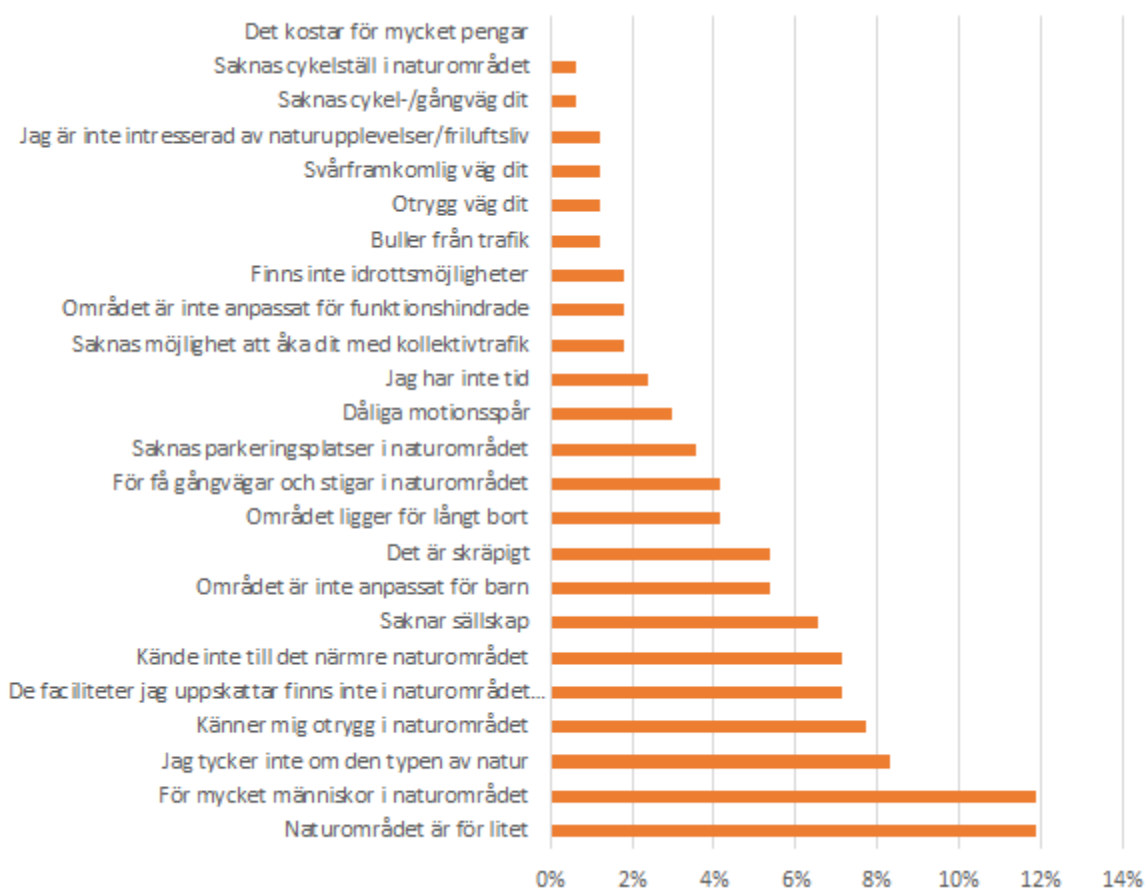
Figur 8. Fördelningen av svar på frågan “Vilken av dessa egenskaper värdesätter du högst i det naturområde du oftast besöker?” över de som besöker sitt närmaste naturområde respektive något annat naturområde i förhållande till sin bostad. Baserat på 372 svar.

Diagrammet (figur 8) visar att den vanligast önskade kvalitén i det naturområde som oftast besöks är totalt sett *Orördhet och vildvuxen natur* (46 %) som är överrepresenterad bland alternativen, följt av *En mångfald av växter och djur* (19 %). I förhållande till tidigare studier av Göteborg Stad (2007) och Sannebro & Sandberg (2004) visar även våran undersökning att människor uppskattar kvalitéer i naturen som talar för en mer orörd miljö. I fallande ordning uppskattas sedan följande kvalitéer: *Tyst och städad park* (9 %), *Lekvänligt för barn* (8 %), *Öppna ytor passande för idrottsutövning* (8 %), *Vidsträckt tät skog* (5 %), *Nöjen och sociala mötesplatser* (5 %) och *Tillrättalagd och torgliknande miljö* (1 %). Resultatet påvisar att större andel uppskattar en icke-tillrättalagd natur mer än en av människan konstruerad naturmiljö. Den här undersökningen indikerar på att för att tillgängliggöra naturområden ur en attraktivitetsaspekt, är det av vikt att bevara och främja en känsla av orördhet i den tätortsnära naturen.

Av de som har sagt att de uppskattar *en känsla av orördhet och vildvuxen natur* är det en större andel (68 %) som besöker sitt närmaste naturområde än som besöker ett naturområde som inte är det närmaste i förhållande till bostaden. Detta kan indikera på att den mest uppskattade naturmiljön till stor del finns i det naturområde som beläget närmast individen. *Öppna ytor passande för idrottsaktiviteter* verkar också finnas i närheten av de som uppskattar den här kvalitén, då den största andelen (82 %) av de som uppskattar kvalitén även besöker det närmaste naturområdet. Av de som besöker något annat naturområde än det närmaste är det kvalitéer som *Tillrättalagd och torgliknande miljö*, *Nöjen och sociala mötesplatser* och *Vidsträckt tät skog* som uppskattas mest. Detta kan tyda på att människor söker sig till parker och naturområden där det finns restauranger eller skogsliknande miljö för vistelse i naturmiljö, vilket kan bero på att dessa kvalitéer inte planeras för i närheten av bostäder i samma utsträckning. Även fast att detta skulle placeras i närheten av bostäder menar dock Haugen et al. (2012) att andra preferenser kan styra individer att besöka ett naturområde längre bort.

6.2.5 Hinder för att besöka det närmaste naturområdet

Utöver närområdets kvalitéer kan det finnas olika begränsande faktorer som kan påverka människors besök i det närmaste naturområdet. Individens mentala och fysiska tillgänglighet beror på dennes resurser, förutsättningar och vilja, i förhållande till stadens byggda struktur som kan underlätta eller försvåra framkomlighet. Dessa aspekter undersöker vi genom att låta respondenter som upplever hinder för besök i naturområden svara på fråga 11 (se bilaga 1), som är utformad på så vis att den svarande kan kryssa i flera anledningar som påverkar denne att välja något annat naturområde eller avstå från besök.

Figur 9. Fördelning av svar på frågan “Om det område du uppgav i fråga 10 inte är det område du oftast besöker, vad är det som gör att du åker någon annanstans eller avstår att besöka naturområden?”

Baserat på 168 svar från 121 respondenter.

Av de 372 svarande var det 121 personer som inte besökte sitt närmaste naturområde oftast. Diagrammet (figur 9) visar att de vanligaste orsakerna som har en inverkan på de svarandes val att besöka ett annat naturområde än det närmaste är *Naturområdet är för litet* (12 %) samt *För mycket människor i naturområdet* (12 %). Det närmaste naturområdets utformning och

naturmiljö verkar motivera några respondenter (8 %) att välja ett annat område, likaså tryggheten i området som motiverar en lika hög andel ungefär.

En större andel respondenter har uppgett att *Jag tycker inte om den typen av natur* och *Området är för litet* är hinder påverkar deras val att besöka ett annat naturområde. Detta kan indikera på att de naturkvalitéer som uppskattas inte finns att tillgå i det närmaste naturområdet i den utsträckning som önskats, vilket Haugen et al. (2012) menar kan generera resor till andra naturområden. Då de flesta som besöker ett annat naturområde uppger att de mest uppskattar *En känsla av orördhet och vildvuxen natur* i det område de oftast besöker (figur 8), kan det vara så att de åker till det område de oftast besöker för att få tillgång till naturtypen. Att flera respondenter har uppgett att de motiveras av att välja ett annat naturområde än det närmaste för att det är för litet är anmärkningsvärt i förhållande till de mål för det tätortsnära friluftslivet som uttrycks inom ramen för *Friluftslivsprogrammet 2018–2025*, som betonar vikten av att förvalta och bevara stora naturområden.

Det finns flera restriktioner som angränsar till det som Boverket (1999) beskriver som platsens sociala- och mentala tillgänglighet, där områdets utformning påverkar hur tilldragande ett naturområde uppfattas och därmed också lusten hos individen att vistas där. Respondenterna uppgav att de väljer ett annat naturområde eftersom *Naturområdet är för litet*, men också *För mycket människor i naturområdet* samt *Jag känner mig otrygg i naturområdet*. Dessa aspekter verkar inverka på individens mentala tillgänglighet i förhållande till naturområde, vilket resulterar i ett val att besöka ett annat naturområde och kan även tänkas vara rimligt med avseende till hur tilldragande området upplevs enligt Boverket (1999) som tidigare nämnts. Det faktum att många uppger att de inte känner till sitt närmaste område är intressant i förhållande till Göteborgs stads *Friluftslivsprogram 2018–2025*, där det uttrycks att informationsspridning är viktigt för att öka tillgängligheten till naturområden. Även undersökningen utförd Sannebro & Sandberg (2004) vittnar om att kunskapen om vilka naturområden som finns att tillgå är låg, vilket medför uteblivna besök.

Ett antal av respondenterna har uppgett *Området ligger för långt bort* och *Jag har inte tid*. Detta kan enligt Castree et al. (2013) förklaras ur ett tidsgeografiskt perspektiv som ett tidsligt hinder vid utförandet av aktiviteter och förflyttning, då detta kräver spenderad tid av individen. Just tidsliga hinder och hinder i form av avstånd kan i detta fall tänkas utgöras av kapacitetsrestriktioner, då individen kan sakna resurser att ta sig till naturområdet såsom

bristande tillgång till bil. Det kan även finnas kopplingsrestriktioner som hindrar dessa individer på grund av andra åtaganden i vardagen som tar upp disponibel tid. Det kan verka märkligt att ett antal av respondenterna svarade att det närmaste naturområdet ligger för långt bort, men detta kan bero på olika anledningar. Trots närhet till ett naturområde, kan det ligga för långt bort för individen ändå i förhållande till vilka resurser individen besitter. Det handlar möjligtvis om tillgänglighet ur ett fysiskt perspektiv, då det närmaste naturområdet kan vara svåråtkomligt med just de färdstätt som respondenterna har tillgång till eller att resan dit tar extra lång tid, vilket motiverar individen att välja ett annat naturområde. Det är endast några som har nämnt *Svårframkomlig väg* som ett hinder för besök, vilket kan tänkas innebära att det inte finns några svåra barriärer till naturområden för respondenterna. Vårt resultat går i linje med tidigare studier och forskning som påvisat att människor upplever tidsliga restriktioner för att utöva friluftsliv. Detta eftersom avstånd och brist på tid var hinder i undersökningen utförd av Fredman & Hedblom (2015), samt enkäten utförd av Sannebro & Sandberg (2004) i Stockholms län och forskningen utförd av Pennington-Gray & Kerstetter (2002).

7. Slutsatser och avslutande reflektioner

7.1 Introduktion

Här presenteras de slutsatser som kan göras från vårt empiriska material, med avstamp ur syftet att öka kunskapen om användningen av naturområden i Göteborg, med särskilt avseende på frågor som rör tillgänglighet till och önskvärda naturmiljöer i tätortsnära natur. Därefter följer ett avsnitt med egna reflektioner samt intressanta forskningsfrågor som kan ligga till grund för framtida studier inom området.

7.2 Slutsatser

- *Hur ser besöks- och resmönster till naturområden i Göteborg?*

Vår undersökning visar att de flesta respondenterna oftast utövar sitt friluftsliv i det närmast lokaliserade naturområdet. De populäraste färdätten till naturområden i Göteborg är gång och cykel, vilket indikerar på att resor till stor del utförs genom hållbara transportmetoder. Resultatet visar att om avståndet till naturområdet understiger 1 km dominerar gång som färdmedel, och att vid resor över 5 km domineras av bilanvändning. Ju längre bort ett naturområde är lokaliserat, desto större chans är det att individer använder snabba transporter samt att besöksfrekvensen dalar. Vi ser också att de områden som har en högre besöksfrekvens samtidigt är de som besökare väljer hållbara färdmedel till vid besök.

- *I vilken utsträckning påverkar naturområdets kvalitéer om besökarna väljer sitt närmaste naturområde eller inte?*

Undersökningen visar att preferenser har en inverkan på om respondenterna väljer sitt närmaste naturområde eller inte. En stor del av respondenterna uppgav att deras närmaste naturområde för litet eller att de inte uppskattar den typen av natur som anledningar till att de väljer att besöka ett annat. Invånarnas val av naturområden verkar därav styras mer av önskemål om naturområdets utformning och tillgångar än av hinder. Både de respondenter som besöker det närmaste naturområdet och något annat naturområde än det närmaste uppskattar en känsla av orördhet och vildvuxen natur.

- *Vilka eventuella restriktioner upplever individer hindrar dem att besöka sitt närmaste naturområde?*

Resultatet påvisar att det finns restriktioner som inverkar på huruvida individer väljer att besöka det närmaste naturområdet i förhållande till individens bostad. Generellt sett så menar

respondenterna att de upplever hinder som anspelar på området utformning, men även hinder som beror på individens tillgångar och förutsättningar. Individerna som väljer ett annat naturområde än det närmaste verkar främst drivas av sina preferenser och önskemål kring utformningen av naturområden, snarare än hinder som angränsar till fysisk tillgänglighet. En slutsats som kan göras är individen står för en avvägning kring vad som finns att tillgå i det nära området i förhållande till vad som lockar i andra områden, men att användningen även styrs av individens förutsättningar och tidsliga resurser.

7.3 Avslutande reflektioner och vidare forskning

Vi valde att använda ett brett angreppssätt kring tillgänglighet som begrepp i vår studie, och formulerade därav frågor från olika vinklar kring tillgänglighet i förhållande till användningen av naturområden. Flera delar av tillgänglighet spelar roll för användningen av naturområdena, vilket innebär att det krävs en bred ingång vid analys och undersökning. Då den fysiska respektive mentala delen kring planeringen för tillgänglighet hör till olika håll i kommunala organisationen, kan det dock uppstå svårigheter att integrera dessa olika aspekter för en helhetssyn. Det är viktigt att ett arbete för en ökad närhet och fysisk tillgänglighet går hand i hand med att främja den upplevda mentala tillgängligheten för att säkerställa omtyckta och välbesökta naturområden.

Ett examensarbete är begränsat i sin omfattning, särskilt tidsmässigt. En studie av det här slaget hade kunnat bli bättre om mer tid funnits, framförallt för insamling av empiriska data. Mer tid hade gett oss möjligheter att nå ut med vår enkät till fler människor, vilket hade möjliggjort för en bättre och mer representativ bild av kommuninvånarnas användning av och preferenser kring naturområden. Svaren från enkätundersökningen hade också blivit mer nyanserade vid en kombination med en intervjuundersökning där respondenterna hade fått förklara exempelvis varför de inte upplever att de har tid för besök i just de naturområden som ingår i vår studie. Det kan vara så att dessa respondenter på andra vis får uttryck för sitt behov av naturupplevelser, eller upplever att de inte hinner med aktiviteten i den utsträckning de önskar.

Trots uppsatsens begränsade omfattning kan vi ändå i vår undersökning påvisa vad tidigare studier har indikerat när det gäller användningen av den tätortsnära naturen. Vid det inledande arbetet med uppsatsen var ambitionerna att i undersökningen betona eventuella skillnader

med avseende på restriktioner och preferenser mellan olika åldersgrupper, vilket efter datainsamling inte kunde motiveras med anledning av den låga svarsfrekvensen för ungdomar och äldre. Detta hade dock i relation till kunskapen kring olika gruppers varierande deltagande i friluftsliv varit en intressant aspekt i detta arbete.

Då resultatet visar att en majoritet av de tillfrågade använder sitt närmaste naturområde, innebär detta att bostadsnära naturområden är av betydelse för det tätortsnära friluftslivet. Definitionen av friluftsliv som Emmelin et al. (2010) förespråkar kring den nära naturen verkar vara av stor vikt för individerna som ingår i den här undersökningen ur ett vardagslivsperspektiv. Det är därför viktigt att bevara naturområden i Göteborg för att låta invånare få tillgång till vardagsrekreation. Vad gäller preferenser visar resultatet att den största andelen respondenter uppskattar orördhet och vildvuxen natur, och i minst utsträckning tillrättalagd naturmiljö. Viktigt för planering av naturområden i framtiden är då att ta denna kunskap i beaktande och att försöka bevara "vilda" platser även i urbana miljöer.

Resultatet visar även att en betydande del av respondenterna väljer att besöka ett annat naturområde än sitt närmaste på grund av de inte uppskattar att det är många människor i området, men även att området är för litet. I takt med den förväntade ökande befolkningmängden i kombination med förtätning kan detta därmed medföra att människor söker sig längre bort, och användningen av det närmaste naturområdet därav minskar. Enligt vårt resultat ökar bilanvändningen i takt med avståndet till naturområden, vilket kan innebära att människor i framtiden i större utsträckning ändå transporterar sig ut till tätortsgränserna för att nyttja naturen för friluftsliv och naturupplevelser.

Det finns flera aspekter som är intressant att utreda vidare utifrån ett stadsutvecklings- och samhällsplaneringsperspektiv. Resultatet från vår studie visar att besöksfrekvensen i det naturområde man oftast besöker är lägst hos de som använder bil som färdmedel. Det kan därav vara av intresse att vidare undersöka om dessa människor besöker naturområden i lika stor utsträckning, men istället har ett mer utbrett besöksmönster där de besöker ett större antal naturområden jämfört med människor som använder andra transportmetoder. Vi kan även urskilja ett mönster ur resultatet där en betydande mängd respondenter upplever otrygghet vid vistelse i naturområden. Intressant för vidare studier kan därför vara att undersöka vad som påverkar människors trygghet i naturområden, för att på så sätt göra dem mer inbjudande för alla.

Källor

- Barber, G. M. (1988). Sampling, i *Elementary statistics for Geography*, G. M. Barber (red.) New York: Guilford Press, s. 201 – 216.
- Bennett, L. & Sid Nair, C. (2009). A recipe for effective participation rates for web-based surveys. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 35:4.357-365.
- Berggren Barring, A., & Grahn, P. (1995). *Grönstrukturens betydelse för användningen: en jämförande studie av hur människor i barnstugor, skolor, föreningar, vårdinstitutioner m fl organisationer utnyttjar tre städers parkutbud*, Alnarp.
- Boverket (1999). Gröna områden i planeringen. Karlskrona: Stadsmiljöavdelningen.
- Boverket (2007a). *Bostadsnära natur inspiration & vägledning* 1. uppl., Karlskrona: Boverket.
https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2007/bostadsnara_natur.pdf [Hämtad 2019-04-13]
- Boverket (2007b). *Landskapets upplevelsevärden vilka är de och var finns de?*, Karlskrona: Boverket.
- Castree, N., Kitchin, R. & Rogers, A., (2013). *A Dictionary of Human Geography* 1st ed., Time-geography. Oxford University Press.
- Couper, M P., Kapetyn, A., Schounlau, M. & Winter, H. (2007). Noncoverage and nonresponse in an Internet survey. *Social Science Research*, 36(1), pp.131–148.
- Ekengren, A.-M. & Hinnfors, J. (2012). *Uppsatshandbok: [hur du lyckas med din uppsats]* 2., [rev.] uppl.
- Emmelin, L., Fredman, F., Lisberg Jensen, Ebba., & Sandell, K. (2010). *Planera för friluftsliv: natur, samhälle, upplevelser*, Stockholm: Carlsson.

- Emmelin, Lars, Fredman, Peter & Sandell, Klas (2005). *Planering och förvaltning för friluftsliv: en forskningsöversikt* (Rapport 5468). Stockholm: Naturvårdsverket.
<https://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/620-5468-6.pdf?pid=3095>
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., & Wängnerud, L. (2017). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Femte upplagan.
- Fan, W. & Yan, Z. (2010). Factors affecting response rates of the web survey: A systematic review. *Computers in Human Behavior*, 26(2), pp.132–139.
- Faskunger, J. (2007). *Den byggda miljöns påverkan på fysisk aktivitet en kunskapssammanställning för regeringsuppdraget "Byggd miljö och fysisk aktivitet"*, Stockholm: Statens folkhälsoinstitut.
- Fredman, P., & Hedblom, M. (2015). *Friluftsliv 2014: Nationell undersökning om svenska folkets friluftsvanor*. (Rapport 6691). Stockholm: Naturvårdsverket.
<https://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-6691-8.pdf?pid=16254>
- Fredman, P., Stenseke, M., Sandell, K., & Mossing, A. (2013). *Friluftsliv i förändring: resultat från ett forskningsprogram: slutrapport* (Rapport 5647). Stockholm: Naturvårdsverket.
<https://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-6547-8.pdf?pid=6324>
- Frändberg, L., Thulin, E. & Vilhelmson, B. (2005). *Rörlighetens omvandling: om resor och virtuell kommunikation - mönster, drivkrafter, gränser*, Lund: Studentlitteratur.
- Gelter, H. (2000). Friluftsliv: the Scandinavian philosophy of Outdoor recreation. *Canadian Journal Of Environmental Education*, 5, pp.77–92.
- Gil Solá, A., Larsson, A. & Vilhelmson, B. (2019). Att förstå och undersöka hållbar tillgänglighet. Göteborgs universitet: Göteborg.

- Grahn, P., & Stigsdotter, U. (2003). Landscape planning and stress. Urban Forestry & Urban Greening 2. Urban & Fischer Verlag.
- Gren, M. & Hallin, PO. (2003). *Kulturgeografi - en ämnesteoritisk introduktion*. Malmö: Liber
- Göteborg Stad (2007). *Besök i Göteborgs naturområden – enkätundersökning 2007*. Göteborgs stad, Park- och naturförvaltningen och Västkoststiftelsen. <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:851982/FULLTEXT01.pdf>
- Göteborg stad (2018). *Göteborgs Stads Friluftsprogram 2018–2025*.
- Göteborgs stad (2014a). *Göteborg: grönstrategi för en tät och grön stad*. Göteborg: Park- och naturförvaltningen, Göteborgs stad
- Göteborgs stad (2014b). Strategi för Göteborg 2035. *Utbyggnadsplanering*.
- Göteborgs stad (u.å.a). Stadsledningskontoret. *Geografi* [Karta]. https://goteborg.se/wps/portal/enhetssida/statistik-och-analys/geografi!/ut/p/z1/04_Sj9CPykssy0xPLMnMz0vMAfIjo8ziTYzcDQy9TAy93f0NzA0CvY28LY19jYyMjM30wwkpiAJKG-AAjgb6XvpR6Tn5SRCrHPOSjC3S9aOKUtNSi1KL9EqLgMIZJSUFxVaqBqoG5eX1eun5-ek5qXrJ-bmqBti0ZOQX1-hHoKrUL8iNqPJJDxcEANBTpOO!/dz/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/ [Hämtad 2019-05-30]
- Göteborgs stad (u.å.b). Stadsledningskontoret. *Göteborgsbladet. Alla områden i Excelformat*. https://goteborg.se/wps/portal/enhetssida/statistik-och-analys/goteborgsbladet/hamta-statistik/faktablad/goteborgsbladet!/ut/p/z1/04_Sj9CPykssy0xPLMnMz0vMAfIjo8ziTYzcDQy9TAy9_T3MDQwCvYMtXXzcXQ0cw4z0w8EKAgx dHA1NgAoMPAzdDBwDXc38g1xNDAx8TPWjiNFvgAIcDZyCjJyMDQzc_Y2I049HQRSG8cgW6RfkhoaGOioqAgByPyku/dz/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/ [Hämtad 2019-05-01]

- Göteborgs stad (u.å.c). *Hitta naturområden*. https://goteborg.se/wps/portal/start/kultur-och-fritid/fritid-och-natur/friluftsliv-natur-och/naturomraden/naturomraden!/ut/p/z1/hVHbToNAEP0aHmWWS1jqG2hAobHVt mnZl2bBKd3ILctaUr7eLWIMNF7mbc5lZk4GG0yANfwkSq5E2_BK9xnz9ksrefZD KyCLeBaRx3W6jJ7Suf9gObD9T8A0TX6pgFz93-HwxQ4dQuKFPfn_GJ8AE3ltDkVtEtOhtkddi7ozSn3PppfzgyZ3_BKYxANKlOa71K mOSnX9rUEMMgyDWbZtWafZtLVBfrIc217B7qsSMn043bt2TKzEtVLfCykJ5umd 46V0o0PACHiwQyvrsFQKJWQ9VlioFcqTKPBCvoq-q_h5fe4QsjcuFZ8sk_xeSC3WT9CLPsFAItD9V2924xy3NzwfMR-DD8OYt2A!/dz/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/#Z7_42G01J41K86B70ALKC36K7U000 [Hämtad 2019-04-25]
- Haugen, K. (2011). The advantage of 'near': Which accessibilities matter to whom? *European Journal of Transport and Infrastructure Research*, 11(4), pp.368–388.
- Haugen, K., Holm, E., Strömberg, M., Vilhemson, B. & Westin, K. (2012). Proximity, accessibility and choice: A matter of taste or condition?. *Papers in Regional Science*, 91(1), pp.65–84.
- Hörnsten, L. & Fredman, P. (2002) Besök och besökare i Fulufjället 2001. En studie av turismen före nationalparksbildning. European Tourism Research Institute (ETOUR), rapport U2002:6.
- Larsson, A., Elldér, E. & Vilhelmson, B. (2014) *Geografisk tillgänglighet* <https://core.ac.uk/download/pdf/43558182.pdf> [2019-04-15]
- Naturvårdsverket (2015). Friluftsliv för alla. *Uppföljning av de tio målen för friluftslivspolitiken* (Rapport 6700). Stockholm: Naturvårdsverket. <https://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-6700-7.pdf?pid=16863>
- Naturvårdsverket (2017). *Tätortsnära natur och friluftsliv*. Redovisning av regeringsuppdrag. <https://www.naturvardsverket.se/upload/stod-i->

[miljoarbetet/remisser-och-yttranden/remisser-2017/Skrivelse_Tatortsna-
natur_o_friluftsliv.pdf](#) [Hämtad 2019-04-15]

- Pennington-Gray, L.A. & Kerstetter, D.L. (2002). Testing a Constraints Model within the Context of Nature-Based Tourism. *Journal of Travel Research*, 40(4), pp.416–423
- Sandell, K. & Sörlin, S. (2008). *Friluftshistoria: från "hårdande friluftslif" till ekoturism och miljöpedagogik: teman i det svenska friluftslivets historia 2.*, omarb. uppl., Stockholm: Carlsson.
- Sannebro, M. & Sandberg, E. (2004). *Så använder vi naturreservaten.* (Rapport: 2004:23) Länsstyrelsen i Stockholms län. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:851982/FULLTEXT01.pdf>
- SCB (2017). *Fritiden 2014–2015 (Rapport 128).* Stockholm: Statistiska Centralbyrån. https://www.scb.se/contentassets/c80a1255111a439098cd1dc518d08da1/le0101_2014_i15_br_lebr1701.pdf [Hämtad 2019-04-11]
- SCB (2019). *Befolkning i tätorter, preliminär statistik.* <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/miljo/markanvandning/tatorter/pong/statistiknyhet/befolkning-i-tatorter-2018-preliminar-statistik/> [Hämtad 2019-04-16]
- SCB (2019b). *Tätorter i Sverige.* <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/miljo/tatorter-i-sverige/> [Hämtad 2019-06-03]
- SCB (u.å.). *Befolkningens IT-användning.* <https://www.scb.se/le0108> [Hämtad 2019-06-8]
- SFS 1998:808. *Miljöbalk.* Stockholm: Miljö- och energidepartementet
- SFS 2010:2008. *Förordning om statsbidrag till friluftorganisationer.* Stockholm: Miljö- och Energidepartementet
- Skr. 2012/13:51. *Mål för friluftspolitiken.* Stockholm: Miljödepartementet.

- Trafikverket (2018). *Tillgänglighet - Definition, mått och exempel*. Sundbyberg: Trafikverket. <https://trafikverket.ineko.se/se/tillg%C3%A4nglighet-definition-m%C3%A5tt-och-exempel>
- Trost, J., & Hultåker, O. (2016). *Enkätboken 5.*, [moderniserade och rev.] uppl.
- United Nations (2014). Department of Economic and Social Affairs, Population Division. World Urbanization Prospects: The 2014 Revision, Highlights
- Vilhelmson B. (2007). The use of the car – Mobility dependencies of urban everyday life. In T. Gärling and L. Steg (Eds.) *Threats from Car Traffic to the Quality of Urban Life: Problems, Causes and Solutions*. Oxford: Elsevier, 145–16
- Åquist, A-C. (2002). *Tidsgeografi en introduktion*. http://www.aboakademi.fi/fc/opu/amne/geogr/Tidsgeografi_introduktion.pdf [Hämtad 2019-04-17]

Bilagor

Bilaga 1. Enkätundersökning.

1. Kön

- Man
- Kvinna
- Vill ej uppge

2. Ålder

- 16–24
- 25–44
- 45–64
- 65+

3. Finns det barn i åldrarna 0–15 år i hushållet?

- Nej
- Ja

4. Var bor du?

- Kallebäck
- Kålltorp
- Säve
- Utby
- Västra Frölunda
- Majorna

5. Vilket av dessa naturområden besöker du oftast?

- Bergsjön - Fjällbo Ängar
- Billdals Park
- Delsjöområdet
- Gärdsåsmosse
- Hisingsparken
- Hjällboskogen

- Hult Åsen
- Hökälla
- Jämmerberget
- Kvibergs Park
- Lilleby med Sillviks skalgrusbank
- Lärjeåns dalgång
- Ruddalen
- Rya skog
- Sjöbergen
- Skändla
- Skärvallsberget
- Slottsskogen
- Smithska Udden
- Stora Amundön
- Svankälla våtmarkspark
- Svarte mosse
- Tyrsjön
- Välen
- Vättlefjäll
- Änggårdsbergen
- Besöker inget av dessa naturområden

6. Vilken av dessa egenskaper värdesätter du högst i det naturområde du oftast besöker?

- Känsla av orördhet och vildvuxen natur
- En mångfald av växter och djur
- Tyst och städad park
- Vidsträckt tät skog
- Nöjen och sociala mötesplatser (tex. restauranger)
- Tillrättalagd och torgliknande miljö (tex. blomsterarrangemang, fontän och statyer)
- Lekvänlighet för barn
- Öppna ytor passande för idrottsutövning
- Besöker inget naturområde

7. Vilket färdssätt använder du när du reser till det naturområde du uppgav i fråga 5?

- Gång
- Cykel
- Kollektivtrafik
- Bil (kör själv)
- Bil (passagerare)
- Annat
- Besöker inget naturområde

8. Uppskattningsvis hur ofta besöker du det naturområde du uppgav i fråga 5?

- Oftare än en gång per vecka
- En gång per vecka
- En gång per månad
- Någon gång per år
- Besöker inget naturområde

9. Uppskattningsvis hur lång väg har du till det naturområde du uppgav i fråga 5?

- 100 m eller närmare
- 100 - 300 m
- 300 - 500 m
- 500 m - 1 km
- 1 - 5 km
- 5 km eller längre bort
- Besöker inget naturområde

10. Vilket av naturområdena ligger närmast din bostad?

- Bergsjön - Fjällbo Ängar
- Billdals Park
- Delsjöområdet
- Gärdsåsmosse
- Hisingsparken
- Hjällboskogen
- Hult Åsen
- Hökälla
- Jämmerberget

- Kvibergs Park
- Lilleby med Sillviks skalgrusbank
- Lärjeåns dalgång
- Ruddalen
- Rya skog
- Sjöbergen
- Skändla
- Skärvallsberget
- Slottsskogen
- Smithska Udden
- Stora Amundön
- Svankälla våtmarkspark
- Svarte mosse
- Tyrsjön
- Välen
- Vättlefjäll
- Änggårdsbergen

11. Om det område du uppgav i fråga 10 inte är det område du oftast besöker, vad är det som gör att du åker någon annanstans eller avstår att besöka naturområden? (Här kan du välja flera alternativ)

- Jag har inte tid
- Det kostar för mycket pengar
- Området ligger för långt bort
- Naturområdet är för litet
- För mycket människor i naturområdet
- De faciliteter jag uppskattar finns inte i naturområdet (tex. toaletter, bänkar, grillplatser, restauranger)
- Jag tycker inte om den typen av natur
- Saknas möjlighet att åka dit med kollektivtrafik
- Saknas cykel-/gångväg dit
- Saknas cykelställ i naturområdet
- Saknas parkeringsplatser i naturområdet
- Området är inte anpassat för funktionshindrade

- Området är inte anpassat för barn
- Saknar sällskap
- Det är skräpigt
- För få gångvägar och stigar i naturområdet
- Buller från trafik
- Känner mig otrygg i naturområdet
- Otrygg väg dit
- Svårframkomlig väg dit
- Finns inte idrottsmöjligheter
- Dåliga motionsspår
- Kände inte till det närmre naturområdet
- Jag är inte intresserad av naturupplevelser/friluftsliv